

“Kapital Bank” ASC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	5

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

1. Əsas fəaliyyət	6
2. Hesabatların tərtibatının əsası.....	7
3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmali	7
4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları.....	18
5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	19
6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	19
7. İnvestisiya qiymətli kağızları	20
8. Müştərilərə verilmiş kreditlər	21
9. Əmlak və avadanlıqlar	33
10. Qeyri-maddi aktivlər.....	34
11. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəliyi	34
12. Vergilər	34
13. Kredit zərəri xərci və digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar.....	36
14. Digər aktivlər və öhdəliklər	37
15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər	38
16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları	38
17. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	39
18. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	39
19. Subordinasiyalı kredit	39
20. Kapital	40
21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	40
22. Xalis haqq və komissiya gəliri	44
23. Digər əməliyyat gəliri	44
24. İşçilər üzrə xərclər	44
25. Ümumi və inzibati xərclər	45
26. Risklərin idare edilməsi.....	45
27. Ədalətli dəyərin ölçülməsi.....	55
28. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili.....	58
29. Aidiyyəti olan şəxslər haqqında açıqlamalar.....	59
30. Maliyyə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər	60
31. Asılı müəssisələrə investisiyalar	60
32. Kapitalın adekvatlığı	61
33. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	61

Müstəqil auditorun hesabatı

"Kapital Bank" ASC-nin Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz "Kapital Bank" ASC-nin və onun törəmə müəssisəsinin ("Bank") 31 dekabr 2020-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər, ümumi gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmali da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın *Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti* bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin beynəlxalq etika məcəlləsi"nə (o cümlədən Beynəlxalq Müstəqillik Standartlarına) ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Bankdan müstəqilik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqlılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazımlı daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Bankı ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativi olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Building a better
working world

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditü üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırlı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmcinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Bankın daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıraq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Banka daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıraq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyəti daşıyıraq.

**Building a better
working world**

Biz Audit komitəsinin nəzərinə, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə müəyyən etdiyimiz hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları çatdırırıq.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

2 mart 2021-ci il

Bakı, Azərbaycan

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr tarixinə**

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	<i>Qeydlər</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	1,884,332	1,685,202
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	111,664	124,318
İnvestisiya qiymətli kağızları	7	982,817	465,136
Asılı müəssisələrə investisiyalar	31	2,023	—
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	2,061,516	1,705,632
Əmlak və avadanlıqlar	9	61,673	53,695
İstifadə hüququ olan aktivlər	11	36,819	41,132
Qeyri-maddi aktivlər	10	23,667	22,205
Cari mənfəət vergisi aktivləri		—	47,934
Digər aktivlər	14	100,422	51,422
Cəmi aktivlər		5,264,933	4,196,676
Öhdəliklər			
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarısında öhdəliklər	17	234,209	90,142
Kredit təşkilatları qarısında öhdəliklər	18	12,470	6,077
Müştərilər qarısında öhdəliklər	15	4,015,298	3,360,854
Təxire salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	12	25,111	17,071
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		27,310	—
İcara üzrə öhdəliklər	11	40,749	43,215
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	16	59,578	—
Subordinasiyalı kredit	19	8,521	8,521
Digər öhdəliklər	14	126,097	106,272
Cəmi öhdəliklər		4,549,343	3,632,152
Kapital			
Səhmdar kapitalı	20	245,850	225,850
Əlavə ödənilmiş kapital		20,870	20,870
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya olunmamış gelir		6,902	5,791
Binalar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		1,162	1,437
Bölüşdürülməmiş mənfəət		440,806	310,576
Cəmi kapital		715,590	564,524
Cəmi öhdəliklər və kapital		5,264,933	4,196,676

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını Bankın İdarə Heyəti adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər:

Rövşən Allahverdiyev

İdarə Heyətinin Sədri

Emin Məmmədov

İdarə Heyətinin üzvü, Baş Maliyyə İnzibatçısı

2 mart 2021-ci il

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabat**31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min Azerbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	2020	2019
Faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		416,950	371,319
İnvestisiya qiymətli kağızları		34,378	34,094
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		9,896	10,455
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		1,418	10,446
Effektiv faiz dərəcəsini istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri		462,642	426,314
Faiz xərci			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(44,243)	(59,834)
Lizing üzrə öhdəliklər	11	(4,663)	(4,773)
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(3,686)	(2,299)
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(426)	(274)
Digər		(588)	(958)
Xalis faiz gəliri		(53,606)	(68,138)
		409,036	358,176
Xalis haqq və komissiya gəliri			
Maliyyə aktivləri üzrə kreditin zərəri xərci	13	(14,181)	(24,657)
Kredit zərəri xərcindən sonra xalis faiz gəliri		394,855	333,519
Xalis haqq və komissiya gəliri		22	98,728
Xarici valyuta üzrə dilinq əməliyyatlarından xalis gəlirlər		30,765	28,137
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması üzrə xalis zərərlər		–	(3,624)
Asılı müəssisələrin zərərlərində pay	31	(1,937)	–
Digər əməliyyat gəliri	23	8,655	4,059
Qeyri-faiz gəliri		136,211	121,867
İşçilər üzrə xərclər		24	(117,840)
Ümumi və inzibati xərclər		25	(70,421)
Əmlak və avadanlıqların köhnəlməsi və qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası		9, 10	(18,550)
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi		11	(6,985)
Kreditlə bağlı təəhhüdələr və digər dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın qaytarılması/(ehtiyat)		13	6,819
Qeyri-faiz xərcləri		(206,977)	(202,339)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət		324,089	253,047
Mənfəət vergisi xərci	12	(70,253)	(57,030)
İl üzrə mənfəət		253,836	196,017

Konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min Azerbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	2020	2019
İl üzrə mənfəət		253,836	196,017
Digər ümumi gəlir			
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif ediləcək digər ümumi gəlir</i>			
Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərlə əks etdirilən borc alətləri Üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyatda dəyişikliklər		105	-
Digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi		(21)	-
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif ediləcək digər ümumi gəlir, xalis		84	-
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir</i>			
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi	9	(344)	(1,005)
Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərlə əks etdirilən kapital alətləri Üzrə gelirlər		1,284	2,367
Digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi		(188)	(272)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir, cəmi		752	1,090
İl üzrə digər ümumi gəlir, vergidən sonra		836	1,090
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		254,672	197,107

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə**

(Məbləğlər min Azerbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	<i>Səhmdar kapitalı</i>	<i>Əlavə ödənilmiş kapital</i>	<i>İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya olunmamış gəlir</i>	<i>Binalar üçün yenidən qiymətləndirilmə ehtiyatı</i>	<i>Bölüşdürülməmiş mənfəət</i>	<i>Cəmi kapital</i>
1 yanvar 2019-cu il	225,850	20,870	3,897	2,241	206,184	459,042
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	196,017	196,017
İl üzrə digər ümumi gəlir	-	-	1,894	(804)	-	1,090
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	-	1,894	(804)	196,017	197,107
Bankın səhmdarlarına dividendlər (Qeyd 20)	-	-	-	-	(91,625)	(91,625)
31 dekabr 2019-cu il	225,850	20,870	5,791	1,437	310,576	564,524
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	253,836	253,836
İl üzrə digər ümumi gəlir/(zərər)	-	-	1,111	(275)	-	836
İl üzrə cəmi ümumi gəlir/(zərər)	-	-	1,111	(275)	253,836	254,672
İmtiyazlı səhmlərin buraxılması (Qeyd 20)	20,000	-	-	-	-	20,000
Bankın səhmdarlarına dividendlər (Qeyd 20)	-	-	-	-	(123,606)	(123,606)
31 dekabr 2020-ci il	245,850	20,870	6,902	1,162	440,806	715,590

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə

(Məbləğlər min Azerbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2020	2019
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz	445,005	435,022	
Ödənilmiş faiz	(64,133)	(87,962)	
Alınmış haqq və komissiya	133,185	118,562	
Ödənilmiş haqq və komissiya	(36,666)	(22,828)	
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan realizasiya olunmuş xalis gəlir	33,805	22,195	
Ölde edilmiş digər əməliyyat gəliri	6,657	3,908	
İşçilər üzrə ödənilmiş xərclər	(107,522)	(83,228)	
Ödənilmiş ümumi və inzibati xərclər	(66,034)	(68,574)	
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərdə dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti	344,297	317,095	
Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	15,402	268,154	
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(226,674)	(331,007)	
Diger aktivlər	(7,575)	(6,783)	
Əməliyyat öhdəliklərdə xalis artım/(azalma)			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	630,585	288,513	
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	8,725	(26,204)	
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	6,574	(21,734)	
Diger öhdəliklər	10,383	9,849	
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti	781,717	497,883	
Ödənilmiş mənfəət vergisi	(3,000)	(118,716)	
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri	778,717	379,167	
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması	(3,022,413)	(3,054,331)	
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılmasından və geri alınmasından daxilolmalar	2,507,021	2,929,801	
Asılı müəssisələrə investisiya	(3,960)	-	
Əmlak və avadanlıqların alınması	(26,088)	(17,807)	
Əmlak və avadanlıqların satılmasından daxilolmalar	-	151	
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	(6,659)	(6,426)	
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri	(552,099)	(148,612)	
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İmtiyazlı səhmlərin buraxılmasından daxilolmalar	20	20,000	-
Lizing üzrə ödənilmiş öhdəlik		(9,787)	(9,062)
Buraxılmış borc qiyməti kağızlarından daxilolmalar		59,500	-
Subordinasiyalı kreditdən daxilolmalar		-	8,500
Bankın səhmdarlarına ödənilmiş dividendlər	20	(100,805)	(82,463)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri	(31,092)	(83,025)	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		3,604	(2,457)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		199,130	145,073
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə		1,685,202	1,540,129
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	5	1,884,332	1,685,202

1. Əsas fəaliyyət

"Kapital Bank" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ("Bank") Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmışdır. Bank 25 fevral 2000-ci ildə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") verdiyi 244 sayılı bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

Bankın əsas fəaliyyət növü korporativ və fərdi bank xidmətlərinin göstərilməsidir. Bunlara sərbəst konvertasiya edilən valyutalar və Azərbaycan manatı ("AZN") ilə əmanətlərin alınması və kommersiya kreditlərinin verilməsi, Azərbaycanın daxilində və xaricə pul vəsaitlərinin köçürmələri, müştərilərin ixrac və idxlə əməliyyatlarının dəstəklənməsi, xarici valyutanın mübadilə edilməsi və hüquqi və fiziki şəxslərə digər bank xidmətlərinin göstərilməsi daxildir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın əməliyyat şəbəkəsi baş idarə, 19 müstəqil şöbə (2019-cu il: 16) və 102 filialdan (2019-cu il: 101) ibarətdir.

Bank 29 dekabr 2006-ci il tarixli "Fiziki şəxslərin əmanətlərinin siğortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin siğortalanması üzrə dövlət programında iştirak edir. Azərbaycan Əmanətlərin Siğortalanması Fondu üç illik müddətdə yerli valyuta ilə illik faiz dərəcəsi 10%-dək (2019-cu il: 10%-dək) olan əmanətlərin və xarici valyuta ilə illik faiz dərəcəsi 2.5%-dək (2019-cu il: 2.5%-dək) olan əmanətlərin tam kompensasiya edilməsinə zəmanət verir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın işçilərinin sayı 3,620 (2019-cu il: 3,250) olmuşdur.

Bankın rəsmi ünvanı belədir: Azərbaycan, Bakı, AZ1014, Füzuli küçəsi, 71.

31 dekabr tarixinə Bankın mövcud səhmlərinə aşağıdakı səhmdarlar sahib olmuşlar:

Səhmdar	2020 %,	2019 %,
Paşa Holding MMC	99.88	99.87
Fiziki şəxslər	0.12	0.13
Cəmi	100.00	100.00

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərində Bankın tam mülkiyyətçiləri və ümumi birgə nəzarəti həyata keçirən şəxslər xanım Leyla Əliyeva, xanım Arzu Əliyeva və cənab Arif Paşayevdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bank 3 may 2018-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank tərəfindən təsis edilmiş "Birkart bank olmayan kredit təşkilatı" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin ("törəmə müəssisə") 100%-lik sahibi olmuşdur. 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə Bank buraxılmış ümumi məbləği 500 AZN olan və hər birinin nominal dəyəri 10 AZN olmaqla 50 səhmlə bölünmüş və ödənilməsi gözlənilən səhm kapitalını tam olaraq ödəmişdir. 2020-ci ildə Bank əlavə olaraq törəmə müəssisənin 449 yeni səhmini tam ödəmiş və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə törəmə müəssisənin səhm kapitalı cəmi 4,990 AZN məbləğində olmuşdur. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə "BirKart NBCO"-nun 28 filialı və 43 işçisi olmuşdur. Törəmə müəssisə Birkart plastik kartları vasitəsilə kreditlərin verilməsini və lizinq, faktorinq və bank zəmanətlərinin buraxılması kimi digər bank maliyyə xidmətləri asanlaşdırır.

6 mart 2020-ci il tarixində, törəmə müəssisə "Competo" MMC-də ("asılı müəssisə") 50 min AZN məbləğində səhm kapitalının 25%-ni satınalmışdır. "Competo" MMC 9 fevral 2018-ci il tarixində təsis edilmişdir və pərakəndə bankçılıq üzrə IT və konsalting xidmətləri sahələrində fəaliyyət göstərir. İl ərzində "Competo" MMC-nin səhmdarları, o cümlədən "Birkart NBCO" MMC mülkiyyət payları nisbətində "Competo" MMC-ye əlavə kapital qoyuluşları etmiş və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə "Birkart NBCO" MMC-nin asılı müəssisəyə etdiyi investisiyanın cəmi dəyəri 3,960 AZN olmuşdur, bu isə asılı müəssisənin cəmi səhm kapitalının 25%-ni təşkil edir. Bank bu investisiyonu konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata daxil etmişdir. Bank asılı müəssisəyə investisiya üçün uçotun kapital metodundan istifadə edir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə başa çatan il üzrə asılı müəssisənin xalis zərəri 9,455 AZN olmuş, bunun 25%-ni və ya 1,937 AZN-i bank konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərərdə satınalmadan sonrakı zərər kimi tanımılsıdır. Beləliklə, 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında asılı müəssisəyə investisiya 2,023 AZN təşkil etmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə törəmə müəssisə, 15 dekabr 2020-ci ildə təsis etdiyi "Red Hearts" Xeyriyyə fondunun 100% mülkiyyətçisi olmuşdur. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə törəmə müəssisə hər birinin nominal dəyəri 1 AZN olan on səhmlə bölünmüş cəmi 10 AZN məbləğində buraxılmış və ödənilməmiş kapitalı tam ödəmişdir.

Kapital Bank ASC və onun törəmə müəssisəsi (birlikdə "Bank") hazırkı maliyyə hesabatlarında konsolidasiya edilmişdir.

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı Bankın funksional və təqdimat valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Bank qeydlərin aparılmasını və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını Azərbaycan manatı ilə və MHBS-ə uyğun olaraq həyata keçirir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar və bir səhm üzrə dəyər istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir. Ədalətli dəyərlə ölkəlmüş binalar, digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərlə (DÜGƏD) əks etdirilən investisiya qiymətli kağızları və derivativ maliyyə alətləri və öhdəlikləri istisna olmaqla, maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır.

COVID-19 pandemiyasının təsiri

2020-ci ildə COVID-19 pandemiyasının sürətli yayılması fonunda bir çox ölkələrin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının hökuməti yayılmanın qarşısını almaq üçün səyahət mehdudiyyətləri, karantin, müəssisə və digər məkanların bağlanması və müəyyən ərazilərdə evdən çıxma qadağası kimi bir sıra tədbirlər görmüşlər. Bu tədbirlər qlobal təchizat zənciri, məhsul və xidmetlərə tələbat, həmçinin işgüzar fəaliyyətinin miqyasına təsir göstərmişdir. Həm pandemiyanın özünü, həm də onun nəticələrinin minimuma endirilməsi üçün görülən tədbirlərin müxtəlif sahələrdən olan şirkətlərin əməliyyatlarına təsir göstərəcəyi gözlənilir.

COVID-19 pandemiyasının səbəb olduğu iqtisadi tənəzzülün qarşısının alınması üçün Azərbaycan Respublikasının hökuməti və ARMB dəstək paketini təqdim etmişdir. Bu tədbirlərə, digərləri ilə yanaşı, təsire məruz qalmış sahələrə və fiziki şəxslərə imtiyazlı kreditlərin verilməsi, habelə maliyyə sektorunun resursları təmin etmək qabiliyyətini qorumaq və COVID-19 pandemiyası ilə bağlı tədbirlər nəticəsində likvidlik çatışmazlığına yol verməməkdə müşərrilərə dəstək göstərmək üçün müəyyən tənzimləyici mehdudiyyətlərin yumşaldılması daxildir.

Bank, pandemiyanın və dəyişən iqtisadi şəraitlərin onun fəaliyyətinə, maliyyə vəziyyətinə və maliyyə nəticələrinə təsirini qiymətləndirməyə davam edir.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Bank 16 sayılı MHBS-yə "COVİD-19 ilə bağlı icarə güzəştləri" adlı düzəlişi erkən tətbiq etmişdir. Bu düzəlişə görə, icarəcılər COVİD-19 pandemiyasının birbaşa nəticəsi olaraq yaranan icarə güzəştlərinin uçotuna dair MHBS 16 göstərişinin tətbiq edilməsi tələbindən azad edilir. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəliş olmamışdır.

1 yanvar 2020-ci ildən qüvvəyə minən bir neçə digər düzəliş tətbiq olunmuş, lakin Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Konsolidasiya üçün əsas

Törəmə müəssisələr, yəni Bankın nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələr, konsolidasiya edilir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Bank investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyekti üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək imkanına malik olsun. Xüsusilə, Bank investisiya obyekti yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Bank:

- ▶ Investisiya obyekti üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan hüquqlar hazırlıda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ Investisiya obyekti iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun; və
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyekti üzrə nəzarəti istifadə etmək bacarığına malik olsun.

Ümumiyyətlə, fərziyyəyə görə səsvermə hüquqlarının çoxluğu nəzarətin əldə edilməsi ilə nəticələnir. Bu fərziyyəni dəstekləmək üçün və Bank səsvermə hüquqlarının və ya investisiya obyektiñə analoji hüquqların çoxluğundan az paya sahib olanda Bank investisiya obyekti üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektiñə digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Digər müqavilə razılışmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Bankın səsvermə hüquqları və potensial səsvermə hüquqları.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Törəmə müəssisələr nəzarət Banka keçdiyi tarixdən konsolidasiya edilir və nəzarət başa çatdıqdan sonra konsolidasiya dayandırılır. Bütün qrupdaxili əməliyyatlar, balanslar və qrupun şirkətləri arasında əməliyyatlardan əldə edilən realizasiya olunmamış gəlirlər tamamilə silinir. Aparılmış əməliyyatlar köçürürlən aktivin dəyərsizləşməsini göstərmirsə, realizasiya olunmamış zərərlər də silinir. Lazım gəldikdə, Bankın qəbul etdiyi siyasetə uyğunlaşmaq məqsədilə törəmə müəssisələrin uçot siyasetində dəyişiklik aparılır.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payındaki dəyişiklik, nəzarət hüququ dəyişmədikdə, kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Zərərlər deficitli saldo ilə nəticələnsə də, qeyri-nəzarət iştirak payına aid edilir. Bank törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirdikdə, o, törəmə müəssisənin aktivləri (o cümlədən qudvili) və öhdəlikləri, qeyri-nəzarət paylarının balans dəyeri, kapitalda qeydə alınmış ümumi məzənnə fərqlərini uçotdan silir; əldə edilmiş kompensasiyanın ədalətli dəyərini, saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərini və mənfəət və ya zərərdə hər hansı əlavəni və ya defisiti tanır və əvvəl digər ümumi gelirdə tanınmış komponentlərdə əsas şirkətin payını mənfəətə və ya zərəre yenidən təsnif edir.

Asılı müəssisələrə investisiyalar

Asılı müəssisələr Bankın ümumilikdə 20%-dən 50%-dək səsvermə hüquqlarının olduğu və ya digər şəkildə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bildiyi, lakin nəzarət etmədiyi və ya şəriki nəzarət heyata keçirmədiyi müəssisələrdir. Asılı müəssisələrə investisiyalar kapital metodu ilə uçota alınır və ilkin olaraq maya dəyeri (qudvil daxil olmaqla) ilə tanınır. Balans dəyərində sonrakı dəyişikliklər asılı müəssisənin xalis aktivlərində Bankın payında satınalmadan sonrakı dəyişiklikləri əks etdirir. Asılı müəssisələrinin mənfəəti və ya zərərlərində Bankın payı mənfəət və ya zərərdə tanınır, ehtiyatların hərəkətində payı isə digər ümumi gelirdə tanınır. Lakin, Bankın asılı müəssisənin zərərlərində payı asılı müəssisədəki payına bərabər və ya ondan artıq olanda, Bank, asılı müəssisəyə və ya onun adından gələcək ödənişlər etməli olduğu hallar istisna olmaqla, gələcək zərərləri tanır.

Bank və onun asılı müəssisələri arasındaki əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər Bankın asılı müəssisədəki payı qədər silinir. Aparılmış əməliyyatlar köçürürlən aktivin dəyərsizləşməsini göstərmirsə, realizasiya olunmamış zərərlər də silinir.

Ədalətli dəyərin ölçüləməsi

Bank MZƏD və DÜGƏD ilə maliyyə alətlərini və qeyri-maliyyə aktivlərini, misal üçün binaları, hər balans hesabatı tarixində ədalətli dəyərlə ölçür.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınıa biləcək və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə biləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Bankın əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivin və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçüləməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafelərini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmek üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir. Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçüləməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçüləməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçüləməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövri şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçüləməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin tanınma

Tanınma tarixi

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Bank aktiv və ya öhdəliyi almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatları qanunvericiliklə və ya bazar razılışmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin və öhdəliklərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin alınması və ya satılması deməkdir.

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifati ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelində asılıdır. Maliyyə alətləri ilk önce ədalətli dəyerlə ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

Bank bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin aşağıdakılardan biri ilə ölçülmüş müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- Amortizasiya edilmiş dəyər;
- DÜGƏD;
- MZƏD.

Bank törəmə və ticarət portfelini MZƏD ilə təsnif edir və ölçür. Bank maliyyə alətlərini bu halda MZƏD ilə təyin edə bilər ki, bunu etməklə ölçmə və ya tanıma uyğunsuzluqlarını aradan götürmiş və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış olsun.

Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri istisna olmaqla maliyyə öhdəlikləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılınca, törəmə alətlər olanda və ya ədalətli dəyerin təyin edilməsi tətbiq ediləndə amortizasiya edilmiş dəyər və ya MZƏD ilə ölçülür.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, müştərilərə kreditlər, amortizasiya edilmiş dəyərlə investisiya qiymətli kağızları

Bank kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğləri, müştərilərə verilmiş kreditləri, investisiya borc qiymətli kağızlarını və digər maliyyə investisiyalarını yalnız aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetiriləndə amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçür:

- Maliyyə aktivi biznes modeli çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərdən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüati ilə aşağıda açıqlanır.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədinə çatmaq üçün Bank, maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə biznes modelini müəyyən edir.

Bankın biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfellər səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılardan da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- Biznes modelin və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin səmərəliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar müəssisənin əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- Biznes modelin (və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) səmərəliliyinə təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları; və
- Biznesi idarə edən menecərlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafatın idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərinə, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanması);
- Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Bankın qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə almadan ağlabatan şəkildə baş verməsi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır. İlkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Bankın ilkin gözləntilərində fərqli şəkildə həyata keçirilirsə Bank həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyşmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Bank maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılanda və ya əlavə/endirim amortizasiya ediləndə) dəyişə bilər.

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərinə görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Bank mühakimələr yürüdür və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədən daha iri olan risklərə və ya dəyişkənlilik səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız əsas məbləğin və faizin ödənişi olan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratır. Belə hallarda maliyyə aktivi MZƏD ilə ölçülülməlidir.

DÜGƏD ilə borc alətləri

Aşağıdakı şərtlərin hər ikisi yerinə yetirilərsə, Bank borc alətlərini DÜGƏD ilə ölçür:

- Alət biznes modeli çərçivəsində həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də maliyyə aktivini satmaq məqsədilə saxlanılır;
- Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri YƏMFÖ testinə uyğundur.

DÜGƏD ilə borc alətləri sonradan ədalətli dəyərlə ölçülür, tanınmış ədalətli dəyərdə dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və zərərlər isə DÜG-də tanınır. Faiz gəlirləri və məzənnə fərqindən gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülmüş maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada tanınır. Tanınması dayandırılanda əvvəller DÜG-də tanınmış məcmu gəlir və ya zərərlər DÜG-dən mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilirdi.

DÜGƏD ilə ölçülmüş borc qiyməti kağızları üzrə GKZ konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin maliyyə aktivlərinin balans dəyərini azaltır, bunlar ədalətli dəyərdə qalır. Əksinə, DÜG-də yiğilmiş dəyərsizləşmə məbləği kimi aktivlər amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülsəydi yarana biləcek ehtiyata bərabər məbləğ mənfəət və ya zərərdə müvafiq xərc yaradılmaqla tanınır. DÜG-də tanınmış yiğilmiş zərər aktivin tanınması dayandırılanda mənfəət və zərərə aid edilir.

DÜGƏD ilə kapital alətləri

İlkin tanınmada Bank bəzi hallarda 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimat" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, DÜGƏD ilə kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edir. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gelir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərərə yenidən təsnifləşdirilmir. Ədəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gelir kimi tanınır, lakin Bank alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalarдан faydalanarsa, bu halda belə gəlirlər DÜG-də tanınır. DÜGƏD ilə kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır. Bu alətlər silinəndə, yiğilmiş yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüsdürülməmiş mənfəətə köçürülrən.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər

Bank maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəliklərini təqdim edir.

Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq maliyyə hesabatlarında alınmış mükafata bərabər olan ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınmadan sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla ilkin olaraq tanınmış və GKZ ehtiyatı məbləğlərindən daha yuxarı olanı ilə ölçülür.

Istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər və akkreditivlər kimi öhdəliklər öhdəliyin müddəti ərzində Bankın əvvəlcədən müəyyən edilmiş şərtlərlə müştəriyə kredit təqdim etməsini nəzərdə tutur. Maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələr eyni qaydada bu müqavilələr GKZ tələblərinin əhatə dairəsinə daxildir.

Bank bəzən bazar faiz dərəcələrində aşağıda dərəcə ilə kredit öhdəlikləri verir. Belə öhdəliklər ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınır və sonradan daha yüksək GKZ ehtiyatı məbləğ və ya müvafiq olduqda tanınmış gəlirin məcmu gəlir məbləğini çıxməqla ilkin olaraq tanınmış məbləğlə tanınır.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

İcra zəmanətləri

İcra zəmanətləri digər təref müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməyəndə kompensasiyanın ödənilməsini nəzərdə tutan müqavilələrdir. İcra zəmanətləri kredit riskini ötürür. İcra zəmanəti müqavilələri üzrə risk digər təreflə müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi təhlükəsindən ibarətdir. Beləliklə, icra zəmanətləri maliyyə alətləri hesab edilmir və buna görə də 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə aid edilmir.

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin yenidən təsnif edilməsi

Bank maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün biznes modelini dəyişdiyi müstəsna hallar istisna olmaqla, Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanınmadan sonra yenidən təsnif etmir. Maliyyə öhdəlikləri heç zaman yenidən təsnif edilmir. Bank 2019-cu ildə heç bir maliyyə aktiv və ya öhdəliyini yenidən təsnif etməmişdir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxməqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yükünlüyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Törəmə maliyyə alətləri

Adı fəaliyyətində Bank müxtəlif törəmə maliyyə alətlərindən, o cümlədən valyuta və kapital bazarlarında fyuçers, forward, svop və opsim alətlərindən istifadə edir. Belə maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılır və ədalətli dəyərlə eks etdirilir. Ədalətli dəyər bazar kotirovkaları və ya cari bazarı, müvafiq alətin müqavilə qiymətlərini və ya digər amilləri nəzərə alan qiymətləndirmə modelleri əsasında müəyyən edilir. Müsbət ədalətli dəyəri olan törəmə alətlər aktivlərin tərkibində, mənfi ədalətli dəyəri olanlar isə öhdəliklərin tərkibində eks etdirilir. Bu alətlərdən irəli gələn gelir və zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabata, maliyyə alətinin xüsusiyyətdən asılı olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə eks etdirilən maliyyə alətlərindən xalis gelirlər/(zərərlər) və ya məzənnə fərqindən xalis gelirlər/(zərərlər) kimi daxil edilir.

Asılı törəmə alət, birləşmiş alətin pul vəsaitləri hərəkətlərinin bir hissəsinin muxtar törəmə alətə oxşar şəkildə dəyişməsi ilə nəticələnən törəmə olmayan əsas aləti də özünə daxil edən hibrid müqavilənin tərkib hissəsidir. Asılı törəmə alət eks təqdirde müqaviləyə əsasən tələb edilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin bir hissəsi və ya hamisinin təyin edilmiş faiz dərəcəsinə, maliyyə alətinin qiymətinə, əmtəə qiymətinə, xarici valyuta məzənnəsinə, qiymət və ya dərəcələr indeksinə, kredit reytinginə və ya kredit indeksinə və ya digər dəyişənə uyğun olaraq düzəliş edilməsinə səbəb olur, bir şərtlə ki, qeyri-maliyyə dəyişəni halında dəyişən müqavilə tərifinə xas deyildir. Maliyyə alətinə əlavə edilmiş, lakin müqaviləyə əsasən həmin alətdən asılı olmadan köçürülə bilən və ya sövdələşmə üzrə fərqli qarşı tərefə malik olan törəmə alət asılı törəmə alət deyil, fərdi maliyyə alətidir.

Öhdəliklər və qeyri-maliyyə əsas müqavilələrdən asılı olan törəmə alətlər ayrıca törəmə alətlər kimi uçota alınır və törəmə alət anlayışına uyğun geləndə (yuxarıda müəyyən edildiyi kimi), iqtisadi xüsusiyyətləri və riskləri əsas müqavilənin xüsusiyyət və riskləri ilə sıx əlaqəli olmayanda və əsas müqavilənin özü ticarət üçün saxlanılmayanda və ya MZƏD ilə təyin edilməyəndə ədalətli dəyərlər tanınır. Əsas alətdən ayrılan asılı törəmə alətlər ticarət portfelində ədalətli dəyərlə eks etdirilirdi, ədalətli dəyərdə dəyişikliklər isə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Maliyyə aktivləri biznes model və YƏMFÖ qiymətləndirmələri əsasında təsnifləşdirilir.

"Repo" və eks "repo" razılaşmaları və qiymətli kağızların kredite verilməsi

Qiymətli kağızların satılması və geri alınması razılaşmaları ("repo" razılaşmaları) təminatlı maliyyələşdirmə əməliyyatları kimi uçota alınır. "Repo" razılaşmaları əsasında satılmış qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır və əldə edən təref müqavilə şərtlərindən və ya qəbul edilmiş təcrübədən irəli gələrək həmin qiymətli kağızların satılması və ya yenidən girov qoyulması hüququna malik olduqda, "repo" razılaşmaları əsasında girov qoyulan qiymətli kağızlar kimi yenidən təsnif edilir. Müvafiq öhdəliklər kredit təşkilatları və ya müştərilər qarşısında öhdəliklərin tərkibində təqdim olunur. Geri satılma (eks "repo") razılaşmaları əsasında alınmış qiymətli kağızlar müvafiq olaraq investisiya qiymətli kağızları və ya müştərilərə verilmiş kreditlər kimi eks etdirilir. Satış qiyməti ilə geri alış qiyməti arasında fərqli faiz gəliri hesab olunur və effektiv faiz metodundan istifadə etmeklə "repo" razılaşmalarının müddəti ərzində hesablanır.

Qarşı təreflərə verilmiş qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır. Borc götürülmüş qiymətli kağızlar konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda eks etdirilmir, lakin qiymətli kağızlar üçüncü təreflərə satılonda alış və satış konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda ticarət qiymətli kağızları üzrə zərərləri çıxməqla gəlirlərin tərkibində eks etdirilir. Onların qaytarılması öhdəliyi ədalətli dəyərlə ticarət öhdəlikləri kimi eks etdirilir.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitleri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayıda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə müştəri, ARMB və dövlət təşkilatları, kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər və buraxılmış borc qiymətli kağızları daxildir. İlkin tanımadan sonra borc öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür.

Gelir və zərərlər mənfiət və zərərdə borc öhdəliklərinin tanınması dayandırıldıqda, eləcə də amortizasiya prosesində eks etdirilir.

Bank öz borcunu satın alırsa, həmin borc konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan çıxarılır və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş vəsait arasındaki fərq mənfiət və ya zərərdə tanınır.

İcarələr

Bank, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə yanaşmasını tətbiq edir. Bank icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanır.

İstifadə hüququ olan aktivlər

Bank istifadə hüququ olan aktivləri icarənin başlanma tarixində (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanır. İstifadə hüququ olan aktivlər yüksək köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülümsə üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyərinə tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilən ilkin birbaşa xərclər və icarə üzrə alınmış hər hansı güzəştlər çıxıldıldan sonra icarə müddətinin başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişləri daxildir. İcarə müddətinin sonunda mülkiyyət hüququnun Banka keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər ehtimal edilən istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa oları üzrə düz xətt üsulu ilə amortizasiya edilir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

İcarə öhdəlikləri

İcarənin başlanma tarixində, Bank icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanır. İcarə ödənişlərinə icarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və zamanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Bank tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Bank icarəni leğv etmə hüququnu gerçəkləşdirərsə, icarənin leğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnen hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə Bank icarənin başlanma tarixinə olan marjinal faiz dərəcəsini istifadə edir. Başlanma tarixindən sonra, icarə öhdəliklərinin məbləği faizin artımını eks etdirmək üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri üçün azaldılır. Bundan əlavə, modifikasiya, icarə müddətində dəyişiklik, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində dəyişiklik və ya əsas aktivin alınması üzrə qiymətləndirmədə dəyişiklik baş verdikdə icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür.

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri

Bank qısamüddətli icarənin tanınması üzrə istisnanı qısamüddətli icarələrə tətbiq edir (yəni başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 aydan çox olmayan və alış opsiyonunu daxil etməyən icarələr). Bank həmçinin azdəyərli aktivlərin tanınması üzrə istisnanı azdəyərli hesab edilən (yəni 5,000 ABŞ dollarından az) ofis avadanlığının icarəsinə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplerinin icmalı (davamı)

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanın əvəzləşdirmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivi reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmek niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ geləcək hadisədən asılı olmamalıdır və bütün aşağıdakı hallarda qanuni hüquqa malik olmalıdır:

- Biznesin adı gedişində;
- Defolt halında; və
- Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Bu hallar adətən əsas əvəzləşdirmə razılaşmalarında baş vermir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə göstərilir.

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

İmkan dairesində Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Bank maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərqli isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər, AYKD olması ehtimal edilməyəndə, GKZ-nin ölçülümsə məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir. Dəyərsizləşən kreditlərin restrukturizasiyası maliyyə alətinin tanınmasının dayandırılması ilə nəticələnmir. Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- Kreditin valyutasında dəyişiklik;
- Qarşı tərəfin dəyişməsi;
- Dəyişiklik nəticəsində alət artıq YƏMFÖ meyarına uyğun olmayanda.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlkən EFD (effektiv faiz dərəcəsi) ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Bank, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərərdə EFD istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirinin tərkibində təqdim edilmiş dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktiv (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmiş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüdüdür; və
- Bank: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmiş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüdüdür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmiş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirse, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakin davam etməsi aktivin ilkin balans dəyeri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiyon (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiyon və ya analoji alət) formasında davam edirse, Bankın davam edən iştirakinin həddi köçürülen aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərinə bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiyonu (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiyon və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakinin həddi, köçürülen aktivin ədalətli dəyəri və opsiyonun icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması (davamı)

Silinmə

Maliyyə aktivləri yalnız Bank bərpanı dayandırıldıqda tam və ya qismən silinir. Silinəcək məbləğ yiğilmiş kredit ehtiyatından böyükdürse, fərqli ilk önce ehtiyata əlavə kimi tanınır, sonra isə ümumi balans dəyərinə aid edilir. Sonrakı bərpalar kredit zərəri üzrə xərcin azaldılmasına gətirib çıxarır. Silinmə tanınmanın dayandırılmasının bir növüdür.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditor qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişler edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvilin və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyəndə və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiye cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiye cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Bundan əlavə, Azərbaycanda Bankın fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xəclərin tərkibinə daxil edilir.

Cari ve təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdə tanınır, lakin cari və təxirə salınmış vergi digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aiddir, cari və təxirə salınmış vergi də, müvafiq olaraq, digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Əmlak və avadanlıqlar

Avadanlıqlar, gündəlik xidmət xəcləri istisna olmaqla, yiğilmiş köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xəcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

İllik olaraq maya dəyəri ilə tanındıqdan sonra binalar yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlə ucotta alınır. Həmin yenidən qiymətləndirilmiş dəyər yenidən qiymətləndirme tarixində ədalətli dəyərdən sonradan yiğilmiş köhnəlməni və sonradan yiğilmiş dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaqla müəyyən edilir. Qiymətləndirmə kifayət qədər tez-tez aparılır ki, yenidən qiymətləndirilən aktivin ədalətli dəyərinin balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olmaması təmin olunsun.

Yenidən qiymətləndirmə üzrə hər hansı əlavə məbləğ digər ümumi gəlirə daxil edilmiş əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatına aid edilir. Lakin yenidən qiymətləndirmə üzrə hər hansı əlavə vəsait əvvəller mənfəət və ya zərərdə əks etdirilmiş həmin aktivin dəyərinin yenidən qiymətləndirmə nəticəsində azalmasını ləğv etdiyi halda, bu artma mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Yenidən qiymətləndirmə üzrə kəsir mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir, lakin bu halda həmin aktiv üzrə əvvəlki əlavə məbləğlə birbaşa əvəzləşdirilən kəsir əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatında əlavə məbləğlə birbaşa əvəzləşdirilir.

Əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından bölüşdürülməmiş mənfəətə illik köçürmə aktivlərin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında köhnəlmə ilə aktivlərin maya dəyəri əsasında köhnəlmə arasındaki fərq üçün aparılır. Satış zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Əmlak və avadanlıqlar (davamı)

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmasığa başlayır. Köhnəlmə aşağıdakı ehtimal edilən faydalı istifadə müddətləri ərzində düz-xətt üsulu ilə hesablanır:

	İllər
Binalar	20
İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	10
Kompyuterlər və digər avadanlıqlar	5
Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər	5

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, ümumi və inzibati xərclərə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər kompüter programlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq maya dəyəri ilə tanınır. İlk tanımından sonra qeyri-maddi aktivlər yüksəlmış köhnəlmə və yüksəlmış dəyərsizləşmə zərərlərini çıxməqla maya dəyəri ilə eks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər 1-10 illik istifade müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır.

Ehtiyatlar

Bank keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edile bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Bank işə götürən cari ödəmələrinin işçiləre ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müəyyən faizi kimi hesablanması nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sistemindən malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesabat dövründə eks etdirilir. Bundan əlavə, Bank əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə əhəmiyyətli ödənişlər aparmalı deyildir.

Səhmdar kapitalı

Səhmdar kapitalı

Adi səhmlər və geri qaytarılmayan imtiyazlı səhimlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi eks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyerindən və səhmdarların digər kapitala ödənişlərindən artıq məbləği əlavə kapital kimi eks etdirilir.

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayıaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi eks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixində əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Şərti öhdəliklər və aktivlər

Şərti öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda eks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda eks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydalaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Gelir və xərclərin tanınması

Gəlirlər, ödənişin nə zaman edildiyindən asılı olmayaraq, Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Gəlirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gelir və xərclər

Bank amortizasiya edilən dəyərlə və ya MZƏD ilə ölçülmüş borc maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsini maliyyə aktivinin (qiymətdən düşmüş maliyyə aktivləri istisna olmaqla) ümumi balans dəyərinə tətbiq etməklə hesablamalıdır. Effektiv faiz dərəcəsi qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərinədək diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasita bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivi və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktivi və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivi kredit üzrə dəyərsizləşmiş olanda Bank faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsini maliyyə aktivinin xalis amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Maliyyə aktivləri bərpa olunsa və artıq kredit üzrə dəyərsizləşmiş olmasa, Bank faiz gəlirlərinin ümumi əsasla hesablanmasına qayıdacaq.

Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) üçün Bank faiz gəlirini düzəldilmiş EFD hesablamalıq və bu dərəcəni aktivin amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Düzəldilmiş EFD ilkin tanınmada qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini (o cümlədən kredit zərərlərini) AYKD aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərinə diskontlaşdırın faiz dərəcəsidir.

Haqq və komissiyalar

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi müxtəlif xidmətlərdən əldə edir. Komissiya gəliri aşağıdakı iki kateqoriyaya bölüne bilər:

- Xidmətin göstərilməsindən əldə edilən gəlir xidmət göstərildikcə gəlirlər kimi tanınır (məsələn, plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları, nağd əməliyyatlar və s. üzrə xidmətlər);
- Maliyyə alətinin effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən gəlir effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır və "faiz gəliri" kimi uçota alınır.

Müştəri loyallığı proqramları

Bank bir neçə müştəri loyallığı proqramlarını təklif edir. Bu cür proqramların uçotu müəyyən edilmiş müştərinin kim olduğu və Bankın agent və ya müqavilə üzrə əsas tərəf qismində hərəkət etməsindən asılı olaraq dəyişir. Xalların toplanılmasına əsaslanan proqramlarda Bank xalların istifadə müddətinin başa çatmasından sonra mənfəət və ya zərər hesabına geri qaytarılan və müştərilər tərəfindən istifadə ediləcəyi gözlənilən toplanmış xallar üçün öhdəliyi ümumilikdə tanımılsıdır. Plastik kartla aparılan əməliyyatlar üzrə keşbek haqq və komissiya gəlirini azaldır.

Dividend gəliri

Gəlirlər, Bank ödənişi almaq hüququnu əldə edəndə tanınır.

Xarici valyutanın çevirilməsi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Bankın funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk önce əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevirilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevirilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfəət və ya zərərdə "Xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə xalis gəlir (zərər)" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetary maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevirilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetary maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevirilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər diliq əməliyyatları üzrə gəlirlərə daxil edilir.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Xarici valyutanın çevirilməsi (davamı)

Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr tarixinə olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir:

	2020	2019
1 ABŞ dolları	AZN 1.7000	AZN 1.7000
1 avro	AZN 2.0890	AZN 1.9035

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şəhərlər

Bankın maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standartlar aşağıda təqdim olunur. Bank yeni və düzəliş edilmiş bu standartlar və şəhərlər (müvafiq hallarda) qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında MUBSK tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni hazırladı. Qüvvəyə mindikdən sonra 17 sayılı MHBS 2005-ci ildə qüvvəyə minmiş 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni əvəz edəcək. 17 sayılı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə (yeni, həyat, qeyri-həyat, birbaşa və təkrar sığorta), onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zəmanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsi ilə bağlı bir neçə istisna tətbiq ediləcək. 17 sayılı MHBS sığorta xüsusiyyətləri olan bank mehsulları üçün yeni uçot tələbləri təqdim edir. Həmin tələblər bank mehsullarının hansı alet və ya komponentlərinin 9 sayılı MHBS və ya 17 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsində olacağının müəyyən edilməsinə təsir göstərə bilər.

Kredit kartları və sığorta təminatı təqdim edən oxşar mehsullar: bu mehsulları təqdim edənlərin eksəriyyəti mövcud uçot qaydalarını (9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsində olan maliyyə aləti) tətbiq etməyə davam edəcəklər. 17 sayılı MHBS sığorta müqaviləsi tərifinə uyğun olan kredit kartı müqavilələrini (və kredit və ya ödəniş şərtlərini müəyyən edən digər oxşar müqavilələri) öz əhatə dairəsində yalnız və yalnız o halda xaric edir ki, müəssisə müşətti ilə müqavilənin qiymətinin müəyyən edilməsində həmin fərdi müşətti ilə bağlı sığorta riskinin qiymətləndirilməsini əks etdirməsin.

Sığorta təminatı kredit kartı üzrə müqavilə şərtlərinin bir hissəsi kimi təqdim edildikdə, emitentə aşağıdakı tələblər tətbiq edilir:

- Sığorta təminatı komponentinin ayrılması və 17 sayılı MHBS-nin tətbiq edilməsi;
- Digər komponentlərə digər tətbiq edilən standartların (məs. 9 sayılı MHBS, 15 sayılı *Müşətierlərə Müqavilələrdən Gəlirlər* adlı MHBS və ya 37 sayılı MUBS: *Ehtiyatlar, Şərti öhdəliklər və Şərti Aktivlər*) tətbiq edilməsi.

"Sığorta" tərifinə cavab verən, lakin sığorta hadisələri üçün kompensasiyanı sığortalanının müqavilə ilə yaranan öhdəliyini yerinə yetirmək üçün tələb olunan məbləğlə məhdudlaşdırılan kredit müqavilələri: Bu cür kreditləri verənlərin – məs. ölüm halında istisna ilə verilən kredit – 9 sayılı MHBS və ya 17 sayılı MHBS tətbiq etmək seçimi vardır. Seçim portfel səviyyəsində edilir və geri qaytarılır.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2023-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir.

Bank hazırda 17 sayılı MHBS-nin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə Alətləri – Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün "10 faiz" testində haqlar

MHBS-lərin illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində 2018-2020-ci illər üçün MUBSS 9 sayılı MHBS-yə düzəliş etmişdir.

Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub olmadığını qiymətləndirərkən daxil etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərefindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər təreflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. Müəssisə bu düzəlişti, müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir.

Düzəliş, 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə yol verilir. Bank, dəyişiklikləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya sonra dəyişdirilən və ya dəyişdirilən maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edəcəkdir və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsirin göstəriləməsini gözləmir.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər (davamı)

Faiz dərəcəsi etalonu islahati: Mərhələ 2 – 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS, 7 sayılı MHBS, 4 sayılı MHBS və 16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Banklararası təklif olunan faiz həddinin ("TFH") risksiz faiz dərəcəsi (RFD) ilə əvəz edilməsi ilə bağlı yaranan mühasibat uçotu ilə bağlı məsələrinin hələ edilməsi üçün 2020-ci ilin avqust ayında MUBSK Faiz dərəcəsi etalonu islahati: Mərhələ 2 – 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS, 7 sayılı MHBS, 4 sayılı MHBS və 16 sayılı MHBS-yə düzəlişləri (Banklararası TFH islahati Mərhələ 2) buraxılmışdır.

TFH islahati Mərhələ 2-yə bir sıra azadetmələr və əlavə açıqlamalar daxildir. Azadetmələr maliyyə aləti TFH-dən RFD-yə keçidkədə tətbiq edilir.

Faiz dərəcəsi etalonu islahati nəticəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin müəyyən edilməsi üçün əsaslıa dəyişikliklər dəyişkən faiz dərəcəsinə dəyişikliklər kimi uçota alınacaq praktiki məqsədə uyğun vasitə kimi tələb olunur, o şərtlə ki, maliyyə aləti üçün TFH etalon dərəcəsindən RFD-də keçid iqtisadi cəhətdən ekvivalent əsasla baş versin.

Bank TFH islahati Mərhələ 2-ni 1 yanvar 2021-ci il tarixindən etibarən tətbiq edəcək.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları

Qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi

Bankın uçot qaydalarını tətbiq edərkən, rəhbərlik, qiymətləndirmələrdən əlavə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə daha əhəmiyyətli təsir göstərməş aşağıdakı mühakimələrdən istifadə etmiş və ehtimallar vermişdir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edile bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur. Əlavə təfsilatlar Qeyd 27-də təqdim olunur.

Maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərləri

Maliyyə aktivlərinin bütün kateqoriyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin ölçülümesi mühakimələrin işlədilməsini tələb edir, xüsusilə dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilərkən geləcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı və girov dəyərləri, eləcə də kredit riskində əhəmiyyətli artım qiymətləndirilməlidir. Bu qiymətləndirmələr bir neçə amildən irəli gelir ki, bunların dəyişməsi müxtəlif səviyyəli ehtiyatlarla nəticələnə bilər. Bank tərəfindən GKZ-nin hesablamaları müxtəlif giriş məlumatlarının seçimi və onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə bağlı bir sıra müvafiq fərziyyələri əhatə edən kompleks modellərin nəticəsidir. Uçot mühakimələri və qiymətləndirmələri hesab olunan GKZ modellərinin elementləri bunlardır:

- ▶ Bankın hər bir kateqoriya üçün Defolt Ehtimalı ("DE") əmsalını teyin edən daxili kredit təsnifatı modeli;
- ▶ Kredit reytinqində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını və müvafiq olaraq maliyyə aktivləri üçün LTECL əsasında ehtiyatların ölçülümlə olub-olmadığını qiymətləndirmək, eləcə də keyfiyyətin qiymətləndirilməsi üçün Bankın meyarı;
- ▶ GKZ-ləri ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin seqmentlərə bölünməsi;
- ▶ GKZ modellərinin, o cümlədən müştəlif düsturların və giriş məlumatları seçiminin işlənib hazırlanması;
- ▶ Makroiqtisadi ssenarilər ilə işsizlik səviyyəsi və girov dəyərləri kimi iqtisadi giriş məlumatları arasındaki əlaqənin və DE (defolt ehtimalı), DHRH (defolt halında risklərin həcmi) və DHZ (defolt halında zərər) əmsallarına təsirin müəyyənləşdirilməsi;
- ▶ GKZ modelləri üçün iqtisadi giriş məlumatlarını əldə etmək üçün perspektiv makroiqtisadi ssenarilərin seçiləməsi və onların həyata keçirilə bilməsinin qiymətləndirilməsi.

Daha ətraflı məlumat 8-ci və 26-ci Qeydlərdə təqdim edilir.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları (davamı)

Qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi (davamı)

İcarələr – artan faiz dərəcəsinin qiymətləndirilməsi

Bank icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsini dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçüləməsi üçün artan faiz dərəcəsindən (AFD) istifadə edir. AFD Bankın oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktive oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəmeli olduğu faiz dərəcəsidir. Beleliklə, AFD Bankın neyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə heç bir müşahidə edilən dərəcelər olmadıqdə (məs. Bank maliyyə əməliyyatları aparmadıqdə) və ya icarə şərtlərini əks etdirmək üçün düzəliş edilməli olduqdə (məs. icarələr Bankın funksional valyutasında olmadıqdə) qiymətləndirilmənin aparılması tələb edir.

Bank AFD-ni mümkün olduqdə müşahidə edilən giriş məlumatlarından (bazardakı faiz dərəceləri kimi) istifadə etməklə qiymətləndirir və müəssisə ilə bağlı müəyyən qiymətləndirmələr (məs. Bankın kredit reytinqi) aparmalıdır.

Vergilər

Azərbaycanın qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şəhəri münasibdir və Bankın vergi mövqeyi qəbul ediləcəkdir.

5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Kassada olan pul vəsaitləri	620,992	533,265
ARMB-də cari hesablar	1,066,319	608,463
Digər kredit təşkilatlarında cari hesablar	119,075	38,877
ARMB-de müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlər	60,402	41,727
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi ilə müddəti 90 günədək olan əks REPO razılaşmaları	17,544	–
Kredit təşkilatlarında müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlər	–	462,704
Yolda olan pul vəsaitləri	–	166
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,884,332	1,685,202

31 dekabr 2020-ci il tarixinə digər kredit təşkilatlarında cari hesablara rezident və qeyri-rezident banklarda, müvafiq olaraq, 82,286 AZN (2019-cu il: 12,647 AZN) və 36,789 AZN (2019-cu il: 26,230 AZN) məbləğində faiz hesablanmaya müxbir hesablarda qalıqlar daxildir.

Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin bütün qalıqları Mərhələ 1-ə bölündürülür. Bankın pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid olan GKZ sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar	48,565	52,658
ARMB-də məcburi ehtiyatlar	29,687	22,001
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	18,565	13,873
Kredit təşkilatlarında müddətli depozitlər	–	17,156
Kredit təşkilatlarından alınmış digər məbləğlər	14,847	18,630
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	111,664	124,318

31 dekabr 2020-ci il tarixinə kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar əsasən səkkiz (2019-cu il: doqquz) müştəriyə verdiyi lisenziyalar üzrə iki (2019-cu il: iki) qeyri-rezident kredit təşkilatı tərəfindən blok edilmiş 43,124 AZN (2019-cu il: 48,935 AZN) məbləğində vəsaitlərdən ibarətdir. Bundan əlavə iki (2019-cu il: iki) qeyri-rezident kredit təşkilatında Master Card Incorporated və Visa incorporated adından 5,441 AZN (2019-cu il: 3,723 AZN) məbləğində vəsait blok edilmişdir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə kredit təşkilatlarına kreditlərə 18,565 AZN (2019-cu il: 13,873 AZN) məbləğində bir qeyri-rezident bankına və üç rezident bank olmayan kredit təşkilatına (2019-cu il: bir qeyri-rezident bankına və iki rezident bank olmayan kredit təşkilatı) verilmiş kreditlər daxildir.

Kredit təşkilatları ARMB-də müştərilərdən AZN ilə cəlb edilmiş müəyyən öhdəliklərin qalıqlarının əvvəlki ay üzrə orta səviyyəsinin illik 0,5%-i dərəcəsində və xarici valyutada müəyyən öhdəliklərin əvvəlki ay üzrə orta səviyyəsinin illik 1%-i dərəcəsində faiz hesablanmayan pul depozitini (məcburi ehtiyat) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

Kredit təşkilatlarından alınacaq bütün məbləğlərin qalıqları Mərhələ 1-ə aid edilmişdir. Bankın kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərlə bağlı GKZ sifra yuvarlaqlaşdırılır.

7. İvestisiya qiymətli kağızları

İvestisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Amortizasiya olunmuş dəyərdə borc qiymətli kağızları		
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış notlar	495,774	117,368
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi ilə eks REPO razılaşmaları əsasında girov qoyulmuş quymətli kağızlar	171,038	-
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar	135,743	118,583
Korporativ bondlar	135,532	19,917
ABŞ xəzinə çekləri	-	139,220
Çıxılsın – dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyat	(2,150)	-
	935,937	395,088
DÜGƏD ilə kapital qiymətli kağızları		
Azərbaycan İpoteka və Kreditlərin zəmanəti fondunun buraxdığı notlar	37,663	62,110
	37,663	62,110
DÜGƏD ilə kapital qiymətli kağızları		
Korporativ səhmlər	9,217	7,938
	9,217	7,938
İvestisiya qiymətli kağızları	982,817	465,136

Amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ ehtiyatında dəyişikliklərin təhlili:

<i>Amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	395,088	-	-	395,088
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	892,064	-	-	892,064
Ödənilmiş aktivlər	(349,065)	-	-	(349,065)
31 dekabr 2020-ci ildə	938,087	-	-	938,087

<i>Amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	-	-	-	-
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	(2,150)	-	-	(2,150)
31 dekabr 2020-ci ildə	(2,150)	-	-	(2,150)

DÜGƏD ilə qiymətli kağızları ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ ehtiyatında dəyişikliklərin təhlili:

<i>DÜGƏD ilə borc və kapital qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	70,048	-	-	70,048
Yaradılmış və ya satınalılmış yeni aktivlər	37,718	-	-	37,718
Ödənilmiş aktivlər	(60,886)	-	-	(60,886)
31 dekabr 2020-ci ildə	46,880	-	-	46,880

7. İnvestisiya qiymətli kağızları (davamı)

<i>DÜĞƏD ilə borc və kapital qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	—	—	—	—
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(105)	—	—	(105)
31 dekabr 2020-ci ildə	(105)	—	—	(105)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2020</i>	<i>2019</i>
Dövlətlə bağlı müəssisələr	363,655	145,814
Korporativ kreditlər	213,786	276,682
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	1,339,324	1,321,783
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	229,296	52,818
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	15,985	14,777
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	2,162,046	1,811,874
Çıxılsın – kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	(100,530)	(106,242)
Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilmiş dəyərlə kreditlər	2,061,516	1,705,632

Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

Kreditlər aşağıdakı növ müştərilərə verilmişdir:

	<i>2020</i>	<i>2019</i>
Dövlətlə bağlı müəssisələr	363,655	145,814
Özel müəssisələr	213,786	276,682
Fiziki şəxslər	1,568,620	1,374,601
Fərdi sahibkarlar	15,985	14,777
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	2,162,046	1,811,874

Kreditlər əsasən aşağıdakı sahələrə verilmişdir:

	<i>2020</i>	<i>2019</i>
Fiziki şəxslər	1,568,620	1,374,601
İstehsal	324,467	65,185
Ticarət və xidmətlər	98,399	137,975
Tikinti	63,239	82,705
Telekommunikasiya	43,942	58,403
Kənd təsərrüfatı və qida emalı	29,708	22,318
Nəqliyyat	15,573	57,608
Sair	18,098	13,079
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	2,162,046	1,811,874

31 dekabr 2020-ci ildə Bankda on iki (2019-cu il: on iki) ən iri borcalandan alınacaq 464,335 AZN və ya ümumi kredit portfelinin 21%-i ilə (2019-cu il: 282,241 AZN və ya ümumi kredit portfelinin 16%-i) təmsil olunan kredit konsentrasiyası olmuşdur. Bu kreditlər üçün 7,923 AZN (2019-cu il: 9,782 AZN) məbləğində ehtiyat yaradılmışdır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Dövlətə aid kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Dövlətlə bağlı müəssisələr	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	133,095	—	12,719	145,814
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	286,143	—	—	286,143
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr istisna olmaqla)	(55,882)	—	(12,420)	(68,302)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(3,345)	3,345	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	—	—	—	—
31 dekabr 2020-ci il	360,011	3,345	299	363,655

Dövlətlə bağlı müəssisələr	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(7,048)	—	(2,966)	(10,014)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(506)	—	—	(506)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	4,324	—	2,916	7,240
Mərhələ 1-ə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	43	(43)	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	—	—	—	—
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülmüş risklərin dövrün sonuna olan GKZ-yə təsiri	—	(951)	—	(951)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(223)	—	—	(223)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	—	—	(191)	(191)
31 dekabr 2020-ci il	(3,410)	(994)	(241)	(4,645)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində korporativ kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	145,801	109,524	21,357	276,682
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr istisna olmaqla)	118,508	—	—	118,508
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(108,029)	(65,510)	(11,560)	(185,099)
Mərhələ 2-ye köçürmələr	2,130	(2,130)	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(34,136)	34,474	(338)	—
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(9,759)	(305)	10,064	—
Bərpalar	—	—	5,174	5,174
Silinmiş məbləğlər	—	—	(1,479)	(1,479)
31 dekabr 2020-ci il	114,515	76,053	23,218	213,786

Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(2,989)	(5,728)	(8,863)	(17,580)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(5,178)	—	—	(5,178)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	2,045	4,669	7,357	14,071
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(497)	497	—	—
Mərhələ 2-ye köçürmələr	2,517	(2,546)	29	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	2,218	18	(2,236)	—
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülmüş risklərin dövrün sonuna olan GKZ-yə təsiri	452	(1,464)	(2,710)	(3,722)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(1,010)	(826)	(947)	(2,783)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	—	—	(605)	(605)
Bərpalar	—	—	(5,174)	(5,174)
Silinmiş məbləğlər	—	—	1,479	1,479
31 dekabr 2020-ci il	(2,442)	(5,380)	(11,670)	(19,492)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	537,456	742,372	41,955	1,321,783
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	709,508	–	–	709,508
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr istisna olmaqla)	(323,277)	(341,655)	(5,312)	(670,244)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	251,215	(249,885)	(1,330)	–
Mərhələ 2-ye köçürmələr	(240,433)	244,601	(4,168)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(20,603)	(12,500)	33,103	–
Diskontun qaytarılması	–	1,034	–	1,034
Üçətdən çıxarılma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik	(18)	(822)	(590)	(1,430)
Bərpalar	–	–	2,213	2,213
Silinmiş məbləğlər	–	–	(23,540)	(23,540)
31 dekabr 2020-ci il	913,848	383,145	42,331	1,339,324

Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(5,767)	(35,010)	(30,771)	(71,548)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(32,777)	–	–	(32,777)
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	3,702	18,963	2,190	24,855
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(12,346)	11,552	794	–
Mərhələ 2-ye köçürmələr	17,839	(20,295)	2,456	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	10,423	1,108	(11,531)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	8,636	(811)	(13,504)	(5,679)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(1,072)	(1,755)	(421)	(3,248)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(1,701)	(1,701)
Bərpalar	–	–	(2,213)	(2,213)
Silinmiş məbləğlər	–	–	23,540	23,540
31 dekabr 2020-ci il	(11,362)	(26,248)	(31,161)	(68,771)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	51,241	1,107	470	52,818
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	180,470	–	–	180,470
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr istisna olmaqla)	(3,810)	(127)	(84)	(4,021)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	867	(771)	(96)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(1,609)	1,807	(198)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(860)	(193)	1,053	–
Bərpalar	–	–	29	29
31 dekabr 2020-ci il	226,299	1,823	1,174	229,296

Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(225)	(632)	(297)	(1,154)
<i>Mənfəet və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(1,991)	–	–	(1,991)
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	210	71	78	359
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(503)	441	62	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	625	(746)	121	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	249	109	(358)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	492	(74)	(300)	118
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(175)	(59)	(37)	(271)
<i>Mənfəet və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(12)	(12)
Bərpalar	–	–	(29)	(29)
31 dekabr 2020-ci il	(1,318)	(890)	(772)	(2,980)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	3,574	4,233	6,970	14,777
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	9,427	–	–	9,427
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr istisna olmaqla)	(2,106)	(2,656)	(399)	(5,161)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	331	(331)	–	–
Mərhələ 2-ye köçürmələr	(4,952)	4,952	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(489)	(1,062)	1,551	–
Bərpalar	–	–	76	76
Silinmiş məbləğlər	–	–	(3,134)	(3,134)
31 dekabr 2020-ci il	5,785	5,136	5,064	15,985

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(130)	(932)	(4,884)	(5,946)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(1,325)	–	–	(1,325)
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	70	807	(147)	730
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(63)	63	–	–
Mərhələ 2-ye köçürmələr	884	(884)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	217	337	(554)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	40	(245)	(694)	(899)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(34)	(21)	(71)	(126)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanımına)	–	–	(134)	(134)
Bərpalar	–	–	(76)	(76)
Silinmiş məbləğlər	–	–	3,134	3,134
31 dekabr 2020-ci il	(341)	(875)	(3,426)	(4,642)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Dövlətə aid kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Dövlətlə bağlı müəssisələr	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	324,179	7	3,408	327,594
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	53,270	—	—	53,270
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr istisna olmaqla)	(232,790)	(7)	(2,253)	(235,050)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(11,564)	—	11,564	—
31 dekabr 2019-cu il	133,095	—	12,719	145,814

Dövlətlə bağlı müəssisələr	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(11,470)	—	(1,667)	(13,137)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(3,376)	—	—	(3,376)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	7,056	—	1,211	8,267
Mərhələ 1-ə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	—	—	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	2,532	—	(2,532)	—
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülmüş risklərin dövrün sonuna olan GKZ-yə təsiri	—	—	—	—
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(1,790)	—	19	(1,771)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	—	—	3	3
31 dekabr 2019-cu il	(7,048)	—	(2,966)	(10,014)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədveldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində korporativ kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	76,885	24,830	24,808	126,523
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	232,010	—	—	232,010
Üçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(53,693)	(21,842)	(6,439)	(81,974)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	2,219	(2,219)	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(108,762)	108,762	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(2,858)	(7)	2,865	—
Bərpalar	—	—	196	196
Silinmiş məbləğlər	—	—	(73)	(73)
31 dekabr 2019-cu il	145,801	109,524	21,357	276,682

Korporativ kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(1,658)	(1,769)	(8,494)	(11,921)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(7,207)	—	—	(7,207)
Üçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	857	701	2,059	3,617
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(1,062)	1,062	—	—
Mərhələ 2-yə köçürmələr	3,845	(3,845)	—	—
Mərhələ 3-ə köçürmələr	1,367	1	(1,368)	—
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülmüş risklərin dövrün sonuna olan GKZ-yə təsiri	875	(1,875)	(68)	(1,068)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(6)	(3)	(113)	(122)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	—	—	(756)	(756)
Bərpalar	—	—	(196)	(196)
Silinmiş məbləğlər	—	—	73	73
31 dekabr 2019-cu il	(2,989)	(5,728)	(8,863)	(17,580)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	482,635	484,213	26,645	993,493
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	902,322	–	–	902,322
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(324,170)	(238,568)	(13,072)	(575,810)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	15,501	(15,328)	(173)	–
Mərhələ 2-ye köçürmələr	(514,615)	518,431	(3,816)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(24,217)	(6,376)	30,593	–
Bərpalar	–	–	5,206	5,206
Silinmiş məbləğlər	–	–	(3,428)	(3,428)
31 dekabr 2019-cu il	537,456	742,372	41,955	1,321,783

Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(7,567)	(25,239)	(18,004)	(50,810)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(41,955)	–	–	(41,955)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	4,396	12,061	10,111	26,568
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(1,052)	961	91	–
Mərhələ 2-ye köçürmələr	25,438	(27,648)	2,210	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	12,898	1,035	(13,933)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülmüş risklərin dövrün sonuna olan GKZ-yə təsiri	823	562	(7,697)	(6,312)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	1,252	3,258	(1,337)	3,173
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(434)	(434)
Bərpalar	–	–	(5,206)	(5,206)
Silinmiş məbləğlər	–	–	3,428	3,428
31 dekabr 2019-cu il	(5,767)	(35,010)	(30,771)	(71,548)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	34,448	166	131	34,745
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	21,447	–	–	21,447
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(3,348)	(22)	(4)	(3,374)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	22	–	(22)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(982)	982	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(346)	(19)	365	–
31 dekabr 2019-cu il	51,241	1,107	470	52,818

<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(305)	(28)	(3)	(336)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(236)	–	–	(236)
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	27	3	3	33
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	126	(126)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	2	–	(2)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülmüş risklərin dövrün sonuna olan GKZ-yə təsiri	–	(438)	(230)	(668)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	161	(43)	(62)	56
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(3)	(3)
31 dekabr 2019-cu il	(225)	(632)	(297)	(1,154)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,085	554	6,624	8,263
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	8,536	–	–	8,536
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(1,161)	(312)	(431)	(1,904)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-ye köçürmələr	(3,991)	3,991	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(895)	–	895	–
Bərpalar	–	–	35	35
Silinmiş məbləğlər	–	–	(153)	(153)
31 dekabr 2019-cu il	3,574	4,233	6,970	14,777

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(20)	(116)	(4,532)	(4,668)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satınalınmış yeni aktivlər	(1,544)	–	–	(1,544)
Üçətdən çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	38	50	1,177	1,265
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-ye köçürmələr	742	(742)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	654	–	(654)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülmüş risklərin dövrün sonuna olan GKZ-yə təsiri	–	(135)	–	(135)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	–	11	(259)	(248)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(734)	(734)
Bərpalar	–	–	(35)	(35)
Silinmiş məbləğlər	–	–	153	153
31 dekabr 2019-cu il	(130)	(932)	(4,884)	(5,946)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlər kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bank, davam edən COVID-19 pandemiyası fonunda gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi prosesine müəyyən dəyişikliklər etmişdir. Xüsusilə, Bank kredit riskində əhəmiyyətli artım göstəricilərini yenidən nəzərdən keçirmişdir və kreditdə dəyişiklik COVID-19 ilə əlaqəli müvəqqəti struktur dəyişikliklərin bir hissəsi olduqda kredit riskində əhəmiyyətli dəyişikliyin baş verməsini hesab etmir. Bank həmcinin yerli və beynəlxalq iqtisadi mühitdə bütün yenilənmiş müvafiq məlumatları nəzərə almaqla makroiqtisadi göstəricilərin proqnozları və ssenari ehtimalları da daxil olmaqla, proqnoz məlumatlarını yeniləmişdir.

Şərtləri dəyişdirilmiş və restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Bank maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin, müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərqli isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər GKZ-nin ölçülülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə neticələnmirsə, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına getirib çıxarmır. İlkən EFD ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Bank, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda dəyişikliklə bağlı gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Aşağıdakı cədvəl dövr ərzində dəyişiklik edilmiş Mərhələ 2 və 3 üzrə aktivlər və dəyişikliklə bağlı Bankın məruz qaldığı zərər daxildir.

	2020	2019
Dövr üzrə şərtlərinə dəyişiklik edilmiş kreditlər		
Dəyişiklikdən əvvəl amortizasiya edilən dəyər	22,680	-
Dəyişiklik üzrə xalis zərər	(1,430)	-

Girov və kreditin keyfiyyətini artırıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdəşinin kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- Korporativ kreditlər üçün daşınmaz əmlak və nəqliyyat vasitələri üzrə girovlar, üçüncü tərəflərin zəmanətləri;
- Fərdi kreditlərin verilməsi üçün yaşayış mülkləri üzrə girovlar.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərinə nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərinə nəzarət edir.

Bank 3-cü Mərhələdə bir neçə korporativ və sahibkarlara verilən kreditlər üzrə DHZ əmsalını girovların diskontlaşdırılmış dəyərini istifadə etməklə hesablayır. 31 dekabr 2020-ci ildə həmin kreditlər üzrə maksimal risk həcmi 15,536 AZN (2019-cu il: 24,198 AZN) olmuşdur, bunun üçün 7,199 AZN (2019-cu il: 10,255 AZN) məbləğində GKZ tanınmışdır. Bu kreditlər üzrə girov olmasayıdı GKZ məbləği ümumi qiymətləndirmə əsasında 13,702 AZN (2019-cu: 22,252 AZN) olardı.

9. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Binalar</i>	<i>İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Kompüterlər və digər ofis avadanlıqları</i>	<i>Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər</i>	<i>Cəmi</i>
İllik dəyər və ya yenidən qiymətləndirmə					
1 yanvar 2019-cu il	6,537	7,414	17,074	65,979	97,004
Əlavələr	490	3,462	2,547	17,592	24,091
Silinmələr	-	(23)	(378)	(1,501)	(1,902)
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	(1,338)	-	-	-	(1,338)
31 dekabr 2019-cu il	5,689	10,853	19,243	82,070	117,855
Əlavələr	435	1,697	4,112	16,136	22,380
Silinmələr	-	-	-	(6)	(6)
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	(644)	-	-	-	(644)
31 dekabr 2020-ci il	5,480	12,550	23,355	98,200	139,585
Yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə					
1 yanvar 2019-cu il	-	(1,518)	(9,551)	(42,662)	(53,731)
Əlavələr	(333)	(900)	(2,607)	(8,266)	(12,106)
Silinmələr	-	21	390	933	1,344
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	333	-	-	-	333
31 dekabr 2019-cu il	-	(2,397)	(11,768)	(49,995)	(64,160)
Əlavələr	(305)	(1,196)	(3,033)	(9,524)	(14,058)
Silinmələr	-	-	-	6	6
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	300	-	-	-	300
31 dekabr 2020-ci il	(5)	(3,593)	(14,801)	(59,513)	(77,912)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2018-ci il	6,537	5,896	7,523	23,317	43,273
31 dekabr 2019-cu il	5,689	8,456	7,475	32,075	53,695
31 dekabr 2020-ci il	5,475	8,957	8,554	38,687	61,673

31 dekabr 2020-ci il tarixinə 45,595 AZN (2019-cu il: 36,071 AZN) məbləğində əmlak və avadanlıqlar tamamilə köhnəmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə əmlak və avadanlıqlara 6,391 AZN (2019-cu il: 8,989 AZN) məbləğində anbardakı maddələr daxil olmuşdur.

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə binalarının ədalətli dəyərini müəyyən etmək məqsədilə Bank müstəqil qiymətləndirici olan KONEKO MMC-ni cəlb etmişdir. Ədalətli dəyər bazar əsaslı sübutlara istinadən müəyyən edilir. Qiymətləndirmə metodu olaraq müqayisəli təhlil istifadə edilmişdir. Yenidən qiymətləndirmə nəticəsində 344 AZN (2019-cu il: 1,005 AZN) məbləğində zərər (2019-cu il: zərər) digər ümumi gəlirdə tanınmışdır.

Binalar dəyər modelindən istifadə etməklə qiymətləndirilsəydi, balans dəyərləri aşağıdakı kimi olardı:

	<i>2020</i>	<i>2019</i>
İllik dəyəri	7,658	7,658
Yığılmış köhnəlmə	(4,578)	(4,237)
Xalis balans dəyəri	3,080	3,421

10. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərdə hərəkət aşağıda təqdim edilir:

	<i>Lisenziya</i>	<i>Kompüter programı</i>	<i>Cəmi</i>
İikin dəyər			
31 dekabr 2019-cu il	11,182	14,817	25,999
Əlavələr	4,768	2,934	7,702
Silinmələr	(1,111)	(49)	(1,160)
31 dekabr 2019-cu il	14,839	17,702	32,541
Əlavələr	2,883	3,071	5,954
Silinmələr	(1,192)	(1,839)	(3,031)
31 dekabr 2020-ci il	16,530	18,934	35,464
Yığılmış amortizasiya			
1 yanvar 2019-cu il	(3,248)	(4,215)	(7,463)
Amortizasiya xərci	(2,300)	(1,733)	(4,033)
Silinmələr	1,111	49	1,160
31 dekabr 2019-cu il	(4,437)	(5,899)	(10,336)
Amortizasiya xərci	(2,601)	(1,891)	(4,492)
Silinmələr	1,192	1,839	3,031
31 dekabr 2020-ci il	(5,846)	(5,951)	(11,797)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2018-ci il	7,934	10,602	18,536
31 dekabr 2019-cu il	10,402	11,803	22,205
31 dekabr 2020-ci il	10,684	12,983	23,667

11. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəliyi

İstifadə hüququ olan aktivlərdə hərəkət:

	<i>2020</i>	<i>2019</i>
1 yanvarda	41,132	44,248
Əlavələr	2,221	3,256
İcarəyə modifikasiya	451	–
Köhnəlmə xərci	(6,985)	(6,372)
31 dekabrdə	36,819	41,132

İcarə öhdəliyində hərəkət:

	<i>2020</i>	<i>2019</i>
1 yanvarda	43,215	44,248
Əlavələr	2,221	3,256
İcarəyə modifikasiya	439	–
Faiz xərci	4,663	4,773
Ödənişlər	(9,789)	(9,062)
31 dekabrdə	40,749	43,215

12. Vergilər

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2020</i>	<i>2019</i>
Cari vergi xərci	(62,422)	(29,581)
Təxirə salınmış xərc – müvəqqəti fərqlərin yaranması	(8,040)	(27,721)
Çıxılsın: digər ümumi gəlirdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi	209	272
Mənfəət vergisi xərci	(70,253)	(57,030)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Vergilər (davamı)

İl ərzində digər ümumi gəlirə aid edilmiş maddələrlə bağlı olan təxirə salınmış vergi aşağıda təqdim olunur:

	2020	2019
DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təyin edilmiş kapital investisiyaları Üzrə xalis gəlirlər	(278)	(473)
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi	69	201
Digər ümumi gəlirə aid edilmiş mənfəət vergisi	(209)	(272)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsindən fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə yerli qanunvericilik əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşdurulur:

	2020	2019
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət	324,089	253,047
Yerli qanunvericiliyə uyğun olan mənfəət vergisinin dərəcəsi	20%	20%
Yerli qanunvericiliyə uyğun dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi xərci	(64,818)	(50,610)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilməyən maddələrin vergiye təsiri		
Çıxılmayan xərclər	(5,410)	(6,405)
Diger	(25)	(15)
Mənfəət vergisi xərci	(70,253)	(57,030)

31 dekabr tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkətləri aşağıda təqdim olunur:

	<i>Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi</i>		<i>Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi</i>		2020
	<i>Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda</i>	<i>Digər ümumi gəlirdə</i>	<i>Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda</i>	<i>Digər ümumi gəlirdə</i>	
2018	2019	2019	2020	2020	2020
Vergidən çıxılan müvəqqəti fərqlərin təsiri					
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	-	122	-	122	22
Müşterilərə verilmiş kreditlər	7,533	(7,533)	-	-	-
Asılı müəssisələrə investisiya	-	-	-	387	-
Kreditli bağlı öhdəliklər və digər dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	2,433	(53)	-	2,380	(1,151)
Qeyri-maddi aktivlər	51	46	-	97	(69)
Diger aktivlər	32	(32)	-	-	-
İstifadə hüququ olan aktivlər	-	623	-	623	342
Diger öhdəliklər	4,806	1,452	-	6,258	2,326
Təxirə salınmış vergi aktivləri	14,855	(5,375)	-	9,480	1,857
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	(257)	(745)	-	(1,002)	812
İnvestisiya qiymətli kağızları	(1,001)	(1)	(473)	(1,475)	1,200
Müşterilərə verilmiş kreditlər	-	(19,679)	-	(19,679)	(12,548)
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək məbleğlər	(671)	671	-	-	-
Əmlak və avadanlıqlar	(2,276)	(453)	201	(2,528)	96
İcarə öhdəliyi	-	(207)	-	(207)	28
Diger aktivlər	-	(1,660)	-	(1,660)	724
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(4,205)	(22,074)	(272)	(26,551)	(9,688)
Xalis təxirə salınmış mənfəət vergisi (öhdəlikləri)/aktivləri	10,650	(27,449)	(272)	(17,071)	(7,831)
					(209)
					(25,111)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Kredit zərəri xərci və digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeydə alınmış maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	7	(2,255)	–	–	(2,255)
Amortizasiya edilmiş dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər	8	(2,714)	7,914	(17,506)	(12,306)
Digər maliyyə aktivləri	14	(119)	128	371	380
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri		(5,088)	8,042	(17,135)	(14,181)
Maliyyə zəmanətləri	21	322	1,245	54	1,621
Akkreditivlər	21	3	(137)	3,062	2,928
İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəliklər	21	(1,360)	4,301	(1,301)	1,640
Kreditlə bağlı öhdəliklər		(1,035)	5,409	1,815	6,189
Cəmi kredit zərəri üzrə xərc		(6,123)	13,451	(15,320)	(7,992)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeydə alınmış maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	233	151	–	384
Amortizasiya edilmiş dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər	8	4,861	(15,150)	(11,374)	(21,663)
Digər maliyyə aktivləri	14	(173)	(328)	(2,877)	(3,378)
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri		4,921	(15,327)	(14,251)	(24,657)
Maliyyə zəmanətləri	21	866	891	(81)	1,676
Akkreditivlər	21	(3)	16	(1,990)	(1,977)
İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəliklər	21	(2,892)	(9,418)	(806)	(13,116)
Kreditlə bağlı öhdəliklər		(2,029)	(8,511)	(2,877)	(13,417)
Cəmi kredit zərəri üzrə xərc		2,892	(23,838)	(17,128)	(38,074)

Digər dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlarda hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Digər qeyri-maliyyə aktivləri	İcra zəmanətləri	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il			
Qaytarılma	(298)	(7,039)	(7,337)
Əvvəlcə silinmiş məbleğlərin bərpası	298	3,084	3,382
31 dekabr 2019-cu il	–	297	297
Qaytarılma	–	(3,658)	(3,658)
31 dekabr 2020-ci il	–	630	630
	–	(3,028)	(3,028)

14. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Digər maliyyə aktivləri		
Ödənilməkdə olan məbləğlər	36,499	24,336
Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fondundan alınacaq məbləğlər	34,266	1,001
Hesablanmış komissiya	8,937	5,152
Yerli büdcədən alınacaq məbləğ	7,308	4,319
Törəmə maliyyə aktivləri	1,740	5,885
Çıxılsın – Digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	(6,720)	(7,100)
Cəmi digər maliyyə aktivləri	82,030	33,593
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Yenidən mülliyyətə alınmış girov	8,453	8,284
Avans ödənişləri	5,846	5,423
Təxirə salılmış xərclər	3,318	3,470
Ehtiyat hissələri	775	652
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	18,392	17,829
Digər aktivlər	100,422	51,422

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə digər maliyyə aktivləri üzrə GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci il tarixində				
GKZ	(343)	(351)	(6,406)	(7,100)
Dövr ərzində dəyişiklik	(119)	128	371	380
31 dekabr 2020-ci il	(462)	(223)	(6,035)	(6,720)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixinə digər maliyyə aktivləri üzrə GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixində				
GKZ	(170)	(23)	(3,529)	(3,722)
Dövr ərzində dəyişiklik	(173)	(328)	(2,877)	(3,378)
31 dekabr 2019-cu il	(343)	(351)	(6,406)	(7,100)

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Diger maliyyə öhdəlikləri		
Ödənilməkdə olan vəsaitlər	16,952	15,675
Kreditlə bağlı öhdəliklər və maliyyə zəmanətləri üzrə ehtiyatlar	16,356	22,545
Səhmdarlarla ödəniləcək dividendlər	11,600	–
Hesablanmış xərclər	6,345	5,255
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	51,253	43,475
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
İşçilərə ödəniləcək vəsait	47,040	31,923
Yerli büdcəyə ödəniləcək məbləğ	8,875	7,377
Müqavilə üzrə öhdəlik	7,485	2,810
Təxirə salılmış gəlirlər	6,321	11,194
İcra zəmanətləri üçün ehtiyatlar	3,028	3,658
Mənfəət vergisi olmayan vergilər	2,095	5,835
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	74,844	62,797
Digər öhdəliklər	126,097	106,272

14. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Aşağıdakı cədvəl aktivlər və ya öhdəliklər kimi qeydə alınmış törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini şərti məbləğləri ilə birlikdə göstərir. Şərti məbləğ, ümumi göstərilməklə, törəmə alətin aid olduğu müvafiq aktivin məbləği, soraq dərəcəsi və ya göstəricisidir və törəmelərin dəyərində dəyişiklikləri ölçmək üçün baza kimi çıxış edir. Şərti məbləğlər ilin sonuna başa çatmamış əməliyyatların həcmini göstərir və kredit riskini eks etdirmir.

	31 dekabr 2020-ci il		31 dekabr 2019-cu il			
	Şərti dəyər	Ədalətli dəyərlər	Şərti dəyər	Ədalətli dəyərlər		
Xarici valyuta müqavilələri	Aktiv	Öhdəlik	Aktiv	Öhdəlik		
Svpollar – yerli	104,200	1,740	-	114,186	5,885	-
Cəmi törəmə aktivlər		1,740	-		5,885	-

15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər

Müştərilər qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Hüquqi şəxslər		
Cari hesablar	2,560,332	2,009,262
Müddətli depozitlər	218,503	277,185
Fiziki şəxslər		
Cari hesablar	761,286	508,584
Müddətli depozitlər	475,177	565,823
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	4,015,298	3,360,854
Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılanlar (Qeyd 21)	(24,032)	(39,197)

31 dekabr 2020-ci ildə Bankın 10 (2019-cu il: 10) ən iri müştərisi üzrə məbləğlərin məcmu qalığı 1,825,023 AZN olmuş və ya cəmi müştəri hesablarının 45%-ni (2019-cu il: 1,393,329 AZN və ya 41%-ni) təşkil etmişdir.

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2020		2019	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər	1,236,463	32%	1,074,407	32%
Ticarət	1,210,926	30%	252,727	8%
Dövlətlə bağlı müəssisələr	791,967	21%	828,805	25%
Tikinti	369,998	9%	421,198	12%
Enerji	208,872	5%	406,085	12%
Nəqliyyat və rabitə	95,554	2%	149,256	4%
Təhsil	57,743	1%	121,770	4%
Siğorta	12,694	0%	15,048	0%
İstehsal	9,156	0%	25,207	1%
Kənd təsərrüfatı	3,407	0%	6,381	0%
İnvestisiya saxlayan şirkətlər	,33	0%	37	0%
Diger	18,485	0%	59,933	2%
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	4,015,298	100%	3,360,854	100%

16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

Buraxılmış borc qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	59,578	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	59,578	-

31 dekabr 2020-ci ildə Bankın 2020-ci ilin dekabr ayında buraxılmış və 24 dekabr 2027-ci ildə müddəti başa çatan ABŞ dolları ilə bir sinif bondları olmuşdur. Bu emissiya Bakı Fond Birjasında xüsusi yerləşdirmə yolu ilə həyata keçirilmiş və bondlar qarşı-tərəflərlə satınalındıqdan sonra birja siyahısından çıxarılmışdır. Bankın, bu borc qiymətli kağızları ilə əlaqəli hər hansı maliyyə və ya qeyri-maliyyə öhdəlikləri yoxdur.

17. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər

ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər:

	2020	2019
Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	199,560	48,446
Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlığın İnkişafı Fondu	29,230	35,706
Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi	3,165	3,454
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	2,160	2,160
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi	94	376
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	234,209	90,142

2005-ci ildə Bank Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin programı olan Milli Sahibkarlığa Kömək Fondu ilə kiçik və orta müəssisələrin maliyyələşdirilməsi üçün kredit razılaşması imzalılmışdır. 2018-ci ildə Fondun adı Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Fonduna dəyişdirilmişdir. Bu program əsasında vəsaitlər Banka illik 1% (2019-cu il: illik 1%) dərəcəsi ilə verilir və müddəti 2021-2026-cı (2019-cu il: 2020-2026) illərdə başa çatır. Bank bu vəsaitləri 7.0%-dən çox olmayan illik faiz dərəcəsi ilə müvafiq borcalanlara kreditlər vermək üçün istifadə edə bilər.

2016-cı ildə Bank Azərbaycan İpoteka Fondu ASC ilə fiziki şəxslərə uzunmüddətli ipoteka kreditlərinin verilməsi üçün kredit razılaşmasını imzalılmışdır. 2018-ci ildə Fondun adı Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fonduna dəyişdirilmişdir. Bu program əsasında vəsaitlər Banka illik 1%-4% dərəcəsi ilə verilir (2019-cu il: illik 1% və 4%) və müddəti 2021-2050 (2019-cu il: 2019-2049) ildə başa çatır. Bank bu vəsaitləri 8%-dən çox olmayan illik faiz dərəcəsi ilə müvafiq borcalanlara kreditlər vermək üçün istifadə edir.

2020-ci ildə Bank ləğvətmə prosesində olan yerli banklardan yuxarıda göstərilən program üzrə cəmi 135,842 AZN məbləğində ipoteka kreditləri almışdır. Kreditlərin müqabilində Azərbaycan İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu, həmin kreditlərə uyğun vəsaitləri yenidən bölüşdürümuş və Bankda 135,842 AZN yerləşdirmişdir.

2018-ci ildə Bank, Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi ilə Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin kənd təsərrüfatı sektorundakı müəssisələrin maliyyələşdirilməsini nəzərdə tutan programına dair kredit müqaviləsi imzalılmışdır. Bu program əsasında, vəsaitlər Banka illik 2% dərəcəsi ilə verilir (2019-cu il: illik 2%) və müddəti 2021-2024 (2019-cu il: 2021-2024) ildə başa çatır. Bank bu vəsaitləri illik 7%-dən (2019-cu il: illik 7%-dən) çox olmayan illik faiz dərəcəsi ilə müvafiq borcalanlara kreditlər vermək üçün istifadə edir.

18. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Cari hesablar	11,830	5,385
Maliyyə təşkilatlarından alınmış müddətli depozitlər	640	692
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	12,470	6,077

19. Subordinasiyalı kredit

Subordinasiyalı kredit aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Subordinasiyalı kredit	8,521	8,521
Subordinasiyalı kredit	8,521	8,521

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın ABŞ dollarında ifadə edilmiş 8,521 AZN (2019-cu il: 8,521 AZN) məbləğində qalıqla bir rezident bankdan alınmış subordinasiyalı krediti olmuşdur.

20. Kapital

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın səhmdar kapitalı adı və imtiyazlı səhmlərdən ibarətdir. Adı səhmlər 17 iyul 2014-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Qiymətli Kağızlar Komitəsində qeydiyyatdan keçmiş, beləliklə də 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə buraxılmasına icazə verilmiş, buraxılmış və tam ödənilmiş kapital hər birinin nominal dəyəri 12.39 AZN təşkil edən 15,000,000 adı səhmdən ibarətdir. Bir səhm bir səsvermə hüququnu verir.

1 aprel 2020-ci il tarixində səhmdarların qərarı ilə Bank cəmi 20,000 AZN məbləğində geri alına bilməyən imtiyazlı səhmlərin buraxılmasına icazə verilmişdir. İllik ixtiyari dividend bir imtiyazlı səhm üzrə 15% təşkil edir. 28 avqust 2020-ci ildə Bank imtiyazlı səhmlər buraxmış, bunlar da 2020-ci ilin sonuna dək səhmdarlar tərəfindən tam ödənilmişdir.

Bankın nizamnamə kapitalı səhmdarlar tərəfindən Azərbaycan manatı ilə qoyulmuş və onlar dividendləri və hər hansı kapital paylarını Azərbaycan manatı ilə almaq hüququna malikdirlər. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə nizamnamə kapitalının qalığı 245,850 AZN (2019-cu il: 225,850 AZN) təşkil edir.

Səhmdarların 12 aprel 2019-cu il tarixində keçirilmiş ümumi yığıncağının qərarı ilə Bank 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə adı səhmlərə bağlı cəmi 90,600 AZN məbləğində və imtiyazlı səhmlərə bağlı cəmi 1,025 AZN (hər iki məbləğdə səhmdarlar adından ödənilməli olan 10% mənbədə tutulan vergi daxildir) məbləğində dividendlər elan etmişdir. Dividendlər 2019-cu il ərzində tamamilə ödənilmişdir.

Səhmdarların 1 aprel 2020-ci il tarixində keçirilmiş ümumi yığıncağının qərarı ilə, Bank 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə adı səhmlər üzrə cəmi 69,000 AZN məbləğində və imtiyazlı səhmlər üzrə bağlı cəmi 6,000 AZN məbləğində dividendlər elan etmişdir. Bütün bu dividendlər 2020-ci il ərzində səhmdarlara tam ödənilmişdir. Bundan əlavə, səhmdarların 2 iyun 2020-ci il tarixində keçirilmiş ümumi yığıncağının qərarı ilə Bank 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə adı səhmlər üzrə cəmi 48,606 AZN məbləğində əlavə dividendlər elan etmiş, bundan 37,006 AZN ilin sonuna dək tam ödənilmişdir. Qalan hissə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə səhmdarlara ödəniləcək dividend olaraq qalmış və 2021-ci ilin yanvar ayında səhmdarlara ödənilmişdir. Bütün məbləğlərə səhmdarlar adından ödənilməli olan 10% mənbədə tutulan vergi daxildir.

Binaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat

Yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı binaların ədalətli dəyərində artımı və azalmasını (o şərtlə ki, həmin azalma əvvəller kapitalda tanınmış eyni aktiv üzrə artımla bağlı olsun) uçota almaq üçün istifadə olunur.

İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər

Bu ehtiyat DÜĞƏD ilə təyin edilmiş satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişiklikləri uçota alır.

21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Bank bütün əməliyyatlarını Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir. Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı neft və qaz qiymətlərinə xüsusi şəssasdır. Son illər ərzində Azərbaycan Respublikasının hökuməti daha tarazlı iqtisadiyyat keçidi sürətləndirmək və neft-qaz sektorundan asılılığı azaltmaq üçün əhəmiyyətli iqtisadi və sosial islahatlara başlamışdır.

2019-cu il ərzində ARMB Azərbaycan manatının sabitliyini qoruyaraq monetar şərtləri yumşaltmağa davam etmiş, nəticədə, ARMB-nin yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 9,75%-dən 7,5%-ə endirilmişdir. 28 fevral 2019-cu il tarixində, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin problemlı kreditlər haqqında Fərmanına uyğun olaraq, hökumət 2015-ci ildə Azərbaycan manatının devalvasiyası səbəbindən borc yükü artan vətəndaşlara kompensasiya üçün vəsait ayırmışdır. Bu tədbir problemlı kreditlərin məbləğini xeyli azaltmış, habelə bank sistemində kapitalı və likvidliyi dəstəkləmişdir.

COVID-19 pandemiyası

2020-ci ilin birinci yarısında qlobal iqtisadiyyat koronavirus pandemiyasının (COVID-19) mənfi təsirinə məruz qalmışdır.

2020-ci ilin mart-avqust aylarında bir çox ölkədə COVID-19 pandemiyası ilə mübarizə çərçivəsində getdikcə sərtləşdirilən karantin tədbirləri iqtisadi aktivliyi və məcmu xərcləmə səviyyələrini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmışdır. Sosial məsafə və karantin tədbirləri pərakəndə satış, nəqliyyat, səyahət, iaşə, otel, əyləncə və bir çox digər müəssisələrin bağlanması ilə nəticələnmişdir. Beynəlxalq ticarət həcmi də əhəmiyyətli dərəcədə azalmışdır. Nəhayət, neft qiymətləri ən aşağı tarixi səviyyələrə düşmüş və dövrün sonuna yalnız bir qədər bərpə olunmuşdur. COVID-19 pandemiyasının səbəb olduğu iqtisadi tənzəzlün aradan qaldırılması üçün Azərbaycan Respublikasının hökuməti və ARMB dəstək paketini təqdim etmişdir. Bu tədbirlərə, digərləri ilə yanaşı, təsirə məruz qalmış sahələrə imtiyazlı kreditlərin verilməsi, işsiz fərdlərə ödənişlər, habelə maliyyə sektorunun resurslarla təmin etmək qabiliyyətini qorumaq və COVID-19 pandemiyası ilə bağlı tədbirlər nəticəsində likvidlik çatışmazlığına yol verməməkdə müştərilərə dəstək göstərmək üçün müəyyən tənzimleyici mehdudiyyətlərin yumşaldılması daxildir.

21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

23 aprel 2020-ci il tarixində ARMB tələb edilən minimal kapitalın adekvatlığı əmsalını Bankın da daxil olduğu sistem əhəmiyyətli banklar üçün 12.0%-dən 11.0%-dək, digər banklar üçün isə 10.0%-dən 9.0%-dək endirmişdir. Bundan əlavə, 2020-ci ildə ARMB-nin yenidən maliyyələşdirmə dərcəsi 7.25 %-dən 6.25%-dək endirilmişdir. Nəhayət, il ərzində Azərbaycan manatının 1 ABŞ dollarına nisbətdə mezənnəsini 1.7000 AZN səviyyəsində saxlamaqla Azərbaycan manatının sabitliyini qorumaq üçün əhəmiyyətli xarici valyuta satışları edilmişdir.

2020-ci ilin iyun-iyul aylarında bir çox ölkədə pandemiyanın yayılma sürətinin azalmasının əlamətləri müşahidə edilmiş və hökumətlər mehdudiyyətləri tədricən qaldırmağa və ya azaltmağa başlamışlar. Bu tendensiya qlobal maliyyə və əmtəə bazarlarında canlanmaya səbəb olmuşdur. Lakin, Azərbaycanda pandemiyanın pik həddi 2020-ci ilin oktyabr-dekabr aylarına təsadüf etdiyinə görə karantin tədbirləri daha da sərtləşdirilmişdir. Bu tədbirlər koronovirus infeksiyasına yeni yoluxmaların sayının tədricən azalması və 18 yanvar 2021-ci ildən karantin tədbirlərinin əksəriyyətinin aradan götürülməsi ilə nəticələnmişdir.

İkinci Dağlıq Qarabağ müharibəsi

İkinci Dağlıq Qarabağ müharibəsi 27 sentyabr 2020-ci ildə başlanmış və 10 noyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ermənistan Respublikasının Baş Naziri və Rusiya Federasiyasının Prezidenti tərəfindən atəşkəs haqqında razılışmanın imzalanması ilə başa çatmışdır. Bu razılışmaya görə, Azərbaycan əvvəllər Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş ərazilər üzərində nəzarəti bərpa etmişdir. Hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiq olunduğu tarixə atəşkəs razılışmasının ciddi pozulması halları olmamışdır.

Azərbaycan azad edilmiş əraziləri müasir urbanizasiya prinsiplərinə uyğun şəkildə yenidən qurmağa hazırlaşır və bölgə tikinti və infrastruktur işlərinin aparılmasını əhatə edən və bölgənin perspektivlərini yenidən formalaşdıracaq yeni bir dövər qədəm qoyur.

Bankın rəhbərliyi yaxın gələcəkdə Azərbaycanın azad edilmiş torpaqlarında iri infrastruktur layihələri, eləcə də bölgədə iqtisadi və nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması səbəbindən nominal ÜDM səviyyəsində artım olacağını gözləyir.

Gələcək iqtisadi və mormativ-hüquqi mühit, onun Bankın əməliyyatlarına təsiri rəhbərliyin cari gözləntilərdən fərqlənə bilər. Bankın rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Bank cari likvidlik mövqeyini davamlı fəaliyyət göstərməsi üçün yetərli hesab edir. Bank likvidlik mövqeyini gündəlik olaraq izləyir.

Hüquqi məsələlər

Adı fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyekti olur. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi müxtəlif şəhərlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhi ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları bu qanunvericiliyin şərh edilməsi və tətbiqində daha sərt mövqə tutu bilərlər, buna görə də gələcəkdə vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli süre bilərlər. Nəticə etibarı ilə müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanıbilər. Vergi yoxlamaları yoxlama aparmaq qərarı qəbul edildiyi ildən birbaşa əvvəlki üç maliyyə ilü üzrə aparıla bilər. Son vergi yoxlaması 2017-ci ilin birinci yarısını əhatə etmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhi münasibdir və Bankın vergi, valyuta və gömrük mövqeləri dəstəklənəcəkdir.

Sığorta

Bank hazırda səhvlerdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır. Hazırda məsuliyyətin siğortalanması Azərbaycanda geniş yayılmayıb.

21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən əmsallarla uyğunlaşlığı tələb edir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bank aşağıdakı iki əmsal istisna olmaqla bu əmsallara riayət etmişdir:

- Bir borcalan və ya əlaqəli borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski bankın təminatsız kredit üzrə 1-ci dərəcəli kapitalının 10 faizindən artıq olmamalıdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın əmsali 20.50% (2019-cu il: 24.87%) olmuşdur.
- Bir borcalan və ya əlaqəli borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski Bankın təminatsız kreditin 1-ci dərəcəli kapitalının 10 faizindən artıq olmamalıdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın əmsali 10.45% (2019: 2.13%) olmuşdur.
- Leverec əmsali 5%-dən aşağı olmamalıdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın əmsali 4.91% (2019-cu il: 5.16%) olmuşdur.

İlk iki əmsalın pozulması dövlətin maliyyələşdirdiyi layihələr üçün xüsusi kreditlərlə əlaqəli olmuşdur.

Leverec əmsalın pozulması 2021-ci ilin yanvar ayında düzəldilmişdir.

İl ərzində Bank bu uyğunsuzluqlarla bağlı hər ay ARMB-na məlumat təqdim etmiş və Banka qarşı hər hansı sanksiya tətbiq edilməmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, Banka qarşı gələcəkdə də heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcək.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Bankın ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədlə akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduğunu malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borc la müqayisədə daha aşağı riskə məruz qoyur.

31 dekabrda Bankın maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2020	2019
Kreditlə bağlı təəhhüdlər		
İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər	676,935	560,909
Maliyyə zəmanətləri	299,836	343,505
Akkreditivlər	30,925	32,877
İcra zəmanətləri	172,215	165,749
Çıxılsın – kreditlə əlaqəli öhdəliklər üzrə GKZ üçün ehtiyatlar	(16,356)	(22,545)
Çıxılsın – icra zəmanətləri üçün ehtiyatlar (Qeyd 13)	(3,028)	(3,658)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (girov çıxıldıqdan əvvəl)	1,160,527	1,076,837
Çıxılsın – zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov qoyulmuş pul vəsaitləri (Qeyd 15)	(24,032)	(39,197)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	1,136,495	1,037,640

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci ildə GKZ	(1,459)	(2,070)	(81)	(3,610)
Yeni risklər	(1,399)	–	–	(1,399)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmışla)	937	433	52	1,422
Mərhələ 1-ə köçürmə	(957)	957	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmə	637	(637)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	–	–	–	–
Dövrün sonuna GKZ-nin dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərə təsiri	884	(70)	–	814
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	220	562	2	784
31 dekabr 2020-ci il	(1,137)	(825)	(27)	(1,989)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)

<i>İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci ildə GKZ	(5,003)	(10,050)	(817)	(15,870)
Yeni risklər	(7,912)	-	-	(7,912)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxməqla)	2,614	4,793	812	8,219
Mərhələ 1-ə köçürmə	(3,246)	3,244	2	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	3,393	(3,396)	3	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	1,828	34	(1,862)	-
Dövrün sonuna GKZ-nin dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərə təsiri	2,434	(722)	(240)	1,472
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(471)	348	(16)	(139)
31 dekabr 2020-ci il	(6,363)	(5,749)	(2,118)	(14,230)

<i>Akkreditiv</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci ildə GKZ	(3)	-	(3,062)	(3,065)
Yeni risklər	(137)	-	-	(137)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxməqla)	3	-	3,062	3,065
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	137	(137)	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	-	-	-	-
31 dekabr 2020-ci il	-	(137)	-	(137)

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(2,325)	(2,961)	-	(5,286)
Yeni risklər	(2,446)	-	-	(2,446)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxməqla)	1,849	1,540	-	3,389
Mərhələ 1-ə köçürmə	(1,421)	1,421	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	1,293	(1,293)	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	81	-	(81)	-
Dövrün sonuna GKZ-nin dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərə təsiri	1,348	(777)	-	571
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	162	-	-	162
31 dekabr 2019-cu il	(1,459)	(2,070)	(81)	(3,610)

<i>İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(2,111)	(632)	(11)	(2,754)
Yeni risklər	(12,882)	-	-	(12,882)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxməqla)	381	388	11	780
Mərhələ 1-ə köçürmə	(12)	12	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	8,023	(8,023)	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	828	-	(828)	-
Dövrün sonuna GKZ-nin dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülen risklərə təsiri	(17)	(885)	12	(890)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	787	(910)	(1)	(124)
31 dekabr 2019-cu il	(5,003)	(10,050)	(817)	(15,870)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)

Akkreditiv	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	–	(16)	(1,072)	(1,088)
Yeni risklər	(3,065)	–	–	(3,065)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmışla)	–	16	1,072	1,088
Mərhələ 1-ə köçürmə	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmə	–	–	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	3,062	–	(3,062)	–
31 dekabr 2019-cu il	(3)	–	(3,062)	(3,065)

22. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Plastik kart əməliyyatları üzrə haqlar	88,861	68,968
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	16,819	16,721
Hesablaşma əməliyyatları	14,164	14,536
Zəmanətlər və öhdəliklər	12,392	10,243
Digər	5,162	3,636
Haqq və komissiya gəliri	137,398	114,104
Plastik kart əməliyyatları üzrə haqlar	(22,223)	(9,413)
Hesablaşma əməliyyatları	(9,964)	(5,138)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(3,443)	(3,814)
Zəmanətlər və öhdəliklər	(918)	(688)
Digər	(2,122)	(1,756)
Haqq və komissiya xərcləri	(38,670)	(20,809)
Xalis haqq və komissiya gəliri	98,728	93,295

23. Digər əməliyyat gəliri

31 dekabr 2020-ci il tarixinə 8,655 AZN (2019-cu il: 4,059 AZN) məbləğində digər əməliyyat gəliri əsasən müddətli depozitlərin vaxtından əvvəl götürülməsinə görə müştərilərdən alınan cərimələrdən, ləğv edilən bankların müştərilərində kompensasiya məbləğlərinin ödənilməsi üçün gəlirdən, plastik kart kampaniyalarından gəlir və ayri-ayrılıda əhəmiyyətsiz olan digər maddələrdən ibarətdir.

24. İşçilər üzrə xərclər

İşçilər üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Əmək haqqı və mükafatlar	(99,115)	(81,681)
Sosial siyorta xərcləri	(16,343)	(12,809)
İşçilərlə bağlı digər xərclər	(2,382)	(2,120)
İşçilər üzrə xərclər	(117,840)	(96,610)

25. Ümumi və inzibati xərclər

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Sponsorluq	(14,009)	(22,780)
Hüquq və məsləhət xidmətləri	(9,838)	(8,524)
Əmlak və avadanlıqların təmiri və texniki xidməti	(8,686)	(6,893)
Marketing və reklam xərcləri	(6,473)	(6,726)
Rabitə xidmətləri	(6,457)	(4,139)
Əmanətlərin Siğortalanması Fondu üzrə xərclər	(4,967)	(4,822)
Mühafizə xidmətləri	(3,897)	(2,969)
Ofis təchizatı	(3,347)	(3,442)
Yerləşmə və icarə haqqı	(2,433)	(1,867)
Nümayəndəlik xərcləri	(2,272)	(2,623)
Kommunal xərclər	(1,420)	(1,228)
Əmlak və avadanlıqların siğortası	(1,218)	(932)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinin texniki xidməti	(574)	(665)
Ezamiyyət və əlaqəli xərclər	(487)	(1,788)
Avadanlığın icarəsi üzrə xərclər	(429)	-
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	(423)	(421)
Tənzimləmə haqları	(200)	(789)
Digər	(3,291)	(2,575)
Ümumi və inzibati xərclər	(70,421)	(73,183)

26. Risklərin idarə edilməsi

Ön söz

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bank əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riske nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə edilməsi strukturu

Müşahidə Şurası risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsinə görə məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

Müşahidə Şurası

Müşahidə şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit Komitəsi

Audit komitəsi auditin tapşırığı və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri və daxili auditin fəaliyyətinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarə Heyəti

İdarə heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilə hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyaseti və limitlərinin tətbiqinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələlərinə görə məsuliyyət daşıyır və müvafiq risk qərarlarını idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması departamenti

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin, eləcə də ümumi maliyyə strukturunun idarə olunmasına görə məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik risklərinə görə məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və Audit komitəsinə nəticə və tövsiyələr haqqında hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatçılıq sistemləri

Bankın riskləri həm adı şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyen zərərləri eks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyen ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin sənəari modellərini hazırlayırlar.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk önce Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanaraq aparılır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini eks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və onu ölçür.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənilir. Bu məlumat izahlarla birlikdə idarə heyətinə, risk komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər kəsiyində risklər haqqında məlumat təqdim edilir. Baş rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. Idarə heyəti rübdə bir dəfə risklər haqqında ətraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə bankın risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

Bankın bütün səviyyələri üçün risklər haqqında xüsusi hesabatlar hazırlanır və paylanır ki, bütün bölmələr geniş, zəruri və aktual məlumatla tanış olmaq imkanını əldə etsinlər.

İdarə heyəti və Bankın bütün digər müvafiq işçilərinin hər gün keçirilən qısa iclaslarında bazar limitlərinin və likvidliyin dəstəklənməsi, eləcə də risklərlə bağlı digər dəyişikliklər müzakirə olunur.

Risklərin azaldılması

Bank kredit risklərini azaltmaq məqsədilə girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Bu tip risklərin yaranma səbəbləri, biznes tərəfdəşlarınının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olması, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almazı, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artırın risklərdir. Konsentrasiyalar Bankın fəaliyyətinin xüsusi sənayelərə təsir göstərən hadisələrə nisbi həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək məqsədilə, Bankın siyaset və prosedurlarına müxtəlif xüsusiyyətlərə malik portfellərin idarə edilməsi qaydaları daxil edilir. Kredit riskləri üzrə müəyyən edilmiş konsentrasiyalar müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdəşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməməsi səbəbindən Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdəşləri və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdəşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərinde mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdəşləri üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeyd edildiyi kimi törəmə maliyyə alətlərindən irəli gələn kredit riski istənilən vaxt müsbət ədalətli dəyərlə törəmə alətləri ilə məhdudlaşır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yaranı bilər. Bu cür ödənişlər akkreditivin şərtləri əsasında müştərilərdən toplanılır. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə maksimal kredit riskinin həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə alınmadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə təmsil olunur.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda aşağıda göstərilən məbləğlər dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yaranı bilən maksimal riskin həcmini deyil, cari kredit riskinin həcmini eks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır. Girovun və digər risk azaldan əsulların təsiri Qeyd 8-də göstərilib.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Bank EFD-yə yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün GKZ-ni bir neçə ehtimalla ölçülmüş ssenari əsasında hesablayır. Pul vəsaitlərinin çatışmazlığı müqaviləyə uyğun olaraq şirkətə ödəniləcək pul vəsaitləri ilə müəssisənin əldə etməyi ehtimal etdiyi pul vəsaitləri arasındakı fərkdir. GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri aşağıdakılardır:

DE	<i>Defolt ehtimalı</i> müəyyən vaxt cıvarında defoltun mümkünüyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yaranı bilər.
DHRH	<i>Defolt halında riskin həcmi</i> , müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qaytarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixində sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcminin qiymətləndirilməsidir.
DHZ	<i>Defolt halında zərər</i> müəyyən zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditorun əldə etməyi gözlədiyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındaki fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün olan maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMəGKZ-nin bir hissəsidir. Həm AMəGKZ, həm də 12aGKZ maliyyə alətinin müvafiq portfelinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ya fərdi, ya da məcmu əsasla hesablanır.

Bank hər hesabat dövrünün sonunda, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasetini müəyyən etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Bank kreditləri Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırır:

- Mərhələ 1: Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Bank ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
- Mərhələ 2: Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
- Mərhələ 3: Dəyərsizləşmiş hesab olunan kreditlər. Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanır.
- AYKD: Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmadada ədalətli dəyərlə qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Defoltun tərifi və bərpa olunma

Borcalan müqavilə ödənişlərini 90 gün gecikdirərsə, Bank maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ə (kredit üzrə dəyərsizləşmə) aid olduğunu hesab edir. Gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstərildiyi kimi iş gününün bağlanmasına gədər ödənilməyəndə Bank banklardan alınacaq məbləğlərin defolta uğramasını hesab edir və dərhal tədbirlər görür.

Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasının keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Bank ödənişin aparılmayacağını göstərə bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələr baş verdikdə, Bank hadisənin müştərinin defolta uğramış kimi hesab edilməsi və bu səbəbdən GKZ-nin hesablanması üçün Mərhələ 3 kimi qiymətləndirilməsi ilə nəticələnməsi və ya Mərhələ 2-nin məqsədə uyğun olmasını diqqətlə nəzərdən keçirir.

Bu cür hadisələrə aşağıdakılardır:

- Defolta uğramış və kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər aşağıdakılardır:
 - Müqavilədə qeyd edilən tarixdən 90 gündən artıq gecikmə ilə əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödənişlə kreditlər;
 - Hər bir fərdi restrukturizasiya zamanı müqavilədə qeyd edilən tarixdən 30 gündən az gecikmə (əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödəniş) ilə üç il ərzində 2 dəfə restrukturizasiya olunmuş kreditlər;
 - Restukturizasiya zamanı portfelin riskə məruz qalan hissəsi 30-a bərabər olan "problemlı" restrukturizasiya olunmuş kreditlər; (ilkin olaraq Mərhələ 3), xalis cari dəyər üzrə zərərin restrukturizasiyası 10%-dən artıq olduqda;
 - Rəhbərlik tərəfindən vaxtı keçmiş hesab olunan istənilən kredit (Mərhələ 2-nin meyarlarına cavab verən vaxtı keçmiş kreditlər istisna olmaqla);
- Borcalanın müflisləşmə, ödəniş qabiliyyətinin olmaması və ya oxşar şəraitdə olacağı/olması barədə məlumatın mövcud olması;
- Defolta uğramış (Daxili reytinqlərə əsaslanan yanaşma və xarici reytinqə uyğun olaraq);
- Eyni borcalanın digər maliyyə alətləri üzrə defolta uğramış.

Ən azı 6 ardıcıl ay ərzində defolt meyarlarından heç birinin qarşılanması zaman maliyyə alətinin "bərpa olunmuş" hesab edilməsi və nəticədə Mərhələ 3-dən xaric yenidən təsnifləşdirilməsi Bankın siyaseti çərçivəsindədir. Bərpa olunmadan sonra aktivin Mərhələ 2 və ya Mərhələ 1 kimi təsnifləşdirilməsi barədə qarar bərpa olunma zamanı yenilənmiş kredit dərəcəsi və onun ilkin tanınma ilə müqayisədə kredit riskində əhəmiyyətli artımın göstəricisi olub-olmamasından asılıdır.

Daxili reytinq və DE-nin qiymətləndirilməsi prosesi

Bankın Risklərin idarə edilməsi departamenti öz daxili reytinq modellərindən istifadə edir. Bank korporativ müştəriləri Moody's modelinə əsasən qiymətləndirən əsas portfellər üçün ayrıca modelləri istifadə edir. Kiçik və orta müəssisələr və istehlak kreditlərinə daxili dərəcələrdən istifadə etməklə müvafiq olaraq 1-dən 20-dək və 1-dən 4-dək dərəcələr verilir. Modellər həm keyfiyyət, həm kəmiyyət məlumatlarını özündə birləşdirir və borcalana aid məlumatlarla yanaşı, borcalanın davranışına təsir göstərə biləcək əlavə xarici məlumatlardan istifadə edir. Praktiki cəhətdən uyğun olduqda, onlar, həmçinin milli və beynəlxalq xarici reytinq agentliklərinin məlumatlarına əsaslanır. Proqnoz məlumatı və 9 sayılı MHBS-yə uyğun riskin mərhələli təsnifləşdirilməsini özündə birləşdirən DE-lər hər bir dərəcə üçün təyin edilir. Bu proses hər bir iqtisadi ssenari üçün uyğun şəkildə tekrar olunur.

Xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətlər

Bankın xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətləri və qarşı-tərəfləri maliyyə xidmətləri üzrə təşkilatlar, banklar, broker-dilerlər, mübadilə məntəqələri və kliring-hesablaşma mərkəzlərindən ibarətdir. Bu münasibətlər üçün Bank maliyyə məlumatları və digər xarici məlumat (məs. xarici reytinqlər) kimi ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatı təhlil edir və yuxarıdakı cədvəldə göstərildiyi kimi daxili reytinq təyin edir.

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Korporativ və kiçik biznesin kreditləşməsi

Korporativ kreditlər üçün, borcalanlar Bankın xüsusi kredit riski ilə məşğul olan işçiləri tərəfindən qiymətləndirilir. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi aşağıdakılardan kimi müxtəlif əvvəlki dövrlər üzrə, cari və proqnoz məlumatlarını nəzərə alan kredit qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır:

- Müştəri tərəfindən hazırlanmış proqnozlar və büdcələrlə birlikdə əvvəlki dövrlər üzrə maliyyə məlumatı. Müştərinin maliyyə nəticələrini qiymətləndirmək üçün bu maliyyə məlumatlarına nail olunmuş və gözlənilən nəticələr, ödəmə qabiliyyəti əmsalı, likvidlik əmsalı və hər hansı digər müvafiq əmsallar daxildir.
- Xarici tərəflərdən alınan ictimaiyyət üçün açıq olan müştərilərə dair məlumatlar. Bu məlumatlara reyting agentlikləri tərəfindən verilmiş xarici reyting dərəcələri daxildir.
- Hər hansı makro-iqtisadi və ya coğrafi məlumat, məs. xüsusi sənaye üzrə müvafiq ÜDM-in artımı və müştərinin fəaliyyət göstərdiyi coğrafi seqmentlər.
- Şirkətin fəaliyyəti üçün münasib olan müştərinin rəhbərliyinin keyfiyyəti və bacarıqlarına dair istənilən digər əsaslandırılmış məlumat.

Reyting üsullarının mürəkkəbliyi və detallaşdırma dərəcəsi Bankın risk həcmi və müştərinin mürəkkəbliyi və həcmində əsasən dəyişir. Bəzi daha sadə kiçik biznes kreditləri Bankın pərakəndə məhsullar üçün modelləri daxilində qiymətləndirilir.

İşəhlak və ipoteka kreditləri

İşəhlak kreditlərinə təminatsız fərdi kreditləri kredit kartları və overdraftlar daxildir. Bu məhsullar, həmçinin ipoteka kreditləri və daha sadə kiçik biznes kreditləri əsasən borc yükünün gəlirə nisbəti və ödənişin gəlirə nisbəti əmsallarına əsaslanan avtomatlaşdırılmış qiymətləndirmə aləti ilə qiymətləndirilir. Modellərin digər əsas giriş məlumatları ÜDM-in artımı, şəxsi gəlir/əmək haqqı səviyyələrində dəyişikliklər, şəxsi borc öhdəliyiidir.

Bankın daxili kredit reytingi dərəcələri aşağıdakılardan kimidir:

KOM-lar üçün daxili reyting dərəcələri	Korporativ və maliyyə təşkilatları üçün Moody's-e əsaslanan daxili/xarici reytinglər	Daxili reytingin təsviri
1	Aaa	
2-4	Aa1-Aa3	Yüksək reyting
5-7	A1-A3	
8-10	Baa1-Baa3	
11-13	Ba1-Ba3	Standart reyting
14-16	B1-B3	
17-19	Caa1-Caa3	Standartdan aşağı reyting
20	Ca	
Defolt	C	Dəyərsizləşmiş

İşəhlak kreditləri üçün daxili reyting gecikmə günlərinin sayına əsaslanır. Yüksək dərəcəli reyting Mərkəzi Bank və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi üçün istifadə edilir.

Defolt halında risklərin həcmi

Defolt halında risklərin həcmi (DHRH) dəyərsizləşmənin hesablanmasına məruz qalan və həm müştərinin defolta yaxınlaşdıqda risk həcminin artırılması qabiliyyəti, həm də potensial əvvəlcədən ödəmələrə ünvanlanan maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərində ibarətdir. Mərhələ 1-ə aid edilən kredit üzrə GKZ-ni hesablamaq üçün, Bank 12aGKZ-nin hesablanması üçün 12 ay ərzində mümkün defolt hallarını qiymətləndirir. Mərhələ 2 və Mərhələ 3-ə aid edilən maliyyə aktivləri üçün defolt halında risklərin həcmi alətlərin müddəti ərzində baş verən hadisələr üçün nəzəre alınır.

Bank GKZ-ləri mümkün risk həcmərinin nəticələrinin diapazonunu modelləşdirərək çox hissəli ssenarilərə uyğun şəkildə müxtəlif vaxtlarda müəyyən edir. Daha sonra 9 sayılı MHBS üzrə DE Bankın modellərinin nəticələrinə əsasən hər bir iqtisadi ssenari üçün təyin olunur.

Defolt halında zərər

Korporativ kreditləşmə aktivləri üçün, DHZ-nin dəyərləri ən azı hər rüb müştərilərlə iş üzrə menecerlər tərəfindən qiymətləndirilir və Bank tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi müəyyən DHZ dərəcəsi ilə nəticələnən standartlaşdırılmış DHZ-nin qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır. Bu DHZ dərəcələri hər hansı saxlanılan girovdan bərpa olunması və ya realizə edilməsi gözlənilən məbləğlə müqayisədə gözlənilən DHRH-i nəzərə alır.

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Bank gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsinə uyğun olan əsas parametrlərə əsaslanaraq pərakəndə kreditləşmə məhsullarını daha kiçik oxşar portfeller üzrə seqmentləşdirir. Tətbiq edilən məlumatlar əvvəlki dövrlər üzrə toplanmış zərər haqqında məlumatlara əsaslanır və daha geniş əməliyyat xüsusiyyətlərinin toplusunu (məs. məhsulun növü) və borcalanın xüsusiyyətlərini əhatə edir.

Uyğun olduqda, maliyyə alətlərinin hər bir qrupu üçün 9 sayılı MHBS üzrə DHZ-i müəyyən etmək üçün son məlumat istifadə edilir. Proqnoz məlumatlarının qiymətləndirilməsi zamanı, gözlənti müxtəlif ssenarilərə əsaslanır. Əsas giriş məlumatlarının nümunələrinə ipoteka kreditləri üçün əmlak qiymətləri daxil olmaqla girovların dəyəri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusu və qrupda zərərlərin göstəricisi olan digər faktorlarda dəyişikliklər daxildir.

DHZ dərəcələri hər bir aktiv sinfinin Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD seqmenti üçün qiymətləndirilir.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

Bank GKZ-yə məruz qalan aktivlərə davamlı şəkildə nəzaret edir. Alətin və ya alətlər portfelinin 12aGKZ və ya AMəGKZ-yə məruz qalıb-qalmamasını müəyyən etmək üçün Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirir.

Müştərinin/obyektin gözləmə siyahısına daxil edilmesi və ya kredit hadisəsi səbəbindən hesabın restrukturizasiya olunması kimi aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artmasına təkan vermek üçün Bank həmçinin ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir. Bəzi hallarda, Bank həmçinin yuxarıdakı "Defoltun tərifi" bölməsində izah edilən hadisələri defoltun əksi kimi kredit riskində əhəmiyyətli artım kimi nəzərə ala bilər. Kredit dərəcələrində dəyişikliyə baxmayaraq, müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə olarsa, kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur.

Eyni aktivlər qrupu üçün GKZ-ləri məcmu şəkildə qiymətləndirdikdə, Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün eyni prinsiplərdən istifadə edir.

Məcmu əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin qruplaşdırılması

Aşağıdakı amillərdən asılı olaraq, Bank GKZ-ləri məcmu və ya fərdi əsasla hesablayır.

Bankın GKZ-ni fərdi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılardır:

- Korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün DE;
- Əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş həddən yuxarı olan və girov qoyulmuş Mərhələ 3-ə aid edilən korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün DHZ.

Bankın GKZ-ni məcmu əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılardır:

- Bütün tələbat və ipoteka kreditləri üçün DE və DHZ;
- Mərhələ 1 və Mərhələ 2-yə aid edilən korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün DHZ;
- Əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş həddən yuxarı olmayan və girov qoyulmamış Mərhələ 3-ə aid edilən korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün DHZ.

Proqnoz məlumatı və müxtəlif iqtisadi ssenarilər

GKZ modellərində, Bank aşağıda göstərilən iqtisadi giriş məlumatları kimi proqnoz məlumatının geniş diapazonuna əsaslanır:

- ÜDM-in artım dərəcələri;
- Problemlı kredit dərəcələri;
- İstehlak artımının dərəcələri;
- İnflyasiya;
- İşsizlik dərəcəsi;
- Monetar siyaset dərəcəsi;
- Real və nominal effektiv mübadilə məzənnələrinin dinamikası;
- Daşınmaz əmlakın qiyməti.

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

GKZ-lərin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatları və modellər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə bazarın bütün amillərini əhatə etmir. Bunu yüksək etdirmək üçün, bu cür fərqlər əhəmiyyətli olduqda keyfiyyət düzəlişləri və ya təsnifat meyarları müvəqqəti düzəlişlər kimi edilir.

Bank proqnoz məlumatını üçüncü tərəf mənbələrindən əldə edir (xarici reytinq agentlikləri, hökumət orqanları, məs. mərkəzi banklar və xarici maliyyə təşkilatları). Bankın kredit riski departamentinin ekspertləri çox hissəli ssenarilərə tətbiq edilən çəkiləri müəyyən edir. Cədvəllərdə GKZ-nin hesablamaları üçün hər bir iqtisadi ssenarıda istifadə edilən əsas proqnoz iqtisadi göstəricilərin/ehtimalların dəyərləri göstərilir. "Növbəti iller" üçün rəqəmlər uzunmüddətli orta göstəricidir və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə olan hər bir ssenari üçün eynidir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Yuxarıda təsvir edildiyi kimi, maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytinqləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytinqi sistemində əsaslanaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

31 dekabr 2020-ci il	Qeyd	Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri- standart reyting	Dəyərsiz- leşmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	5	Mərhələ 1	1,169,802	93,538	–	– 1,263,340
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	Mərhələ 1	67,041	44,623	–	– 111,664
Amortizasiya olunmuş dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər	8	Mərhələ 1	–	297,098	62,913	– 360,011
- Dövlətlə bağlı müəssisələr		Mərhələ 2	–	3,199	146	– 3,345
		Mərhələ 3	–	–	–	299
- Korporativ kreditlər		Mərhələ 1	9,364	64,322	40,829	– 114,515
		Mərhələ 2	–	9,030	67,023	– 76,053
		Mərhələ 3	–	–	–	23,218
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri		Mərhələ 1	–	913,462	386	– 913,848
		Mərhələ 2	–	369,642	13,503	– 383,145
		Mərhələ 3	–	–	–	42,331
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri		Mərhələ 1	–	226,299	–	– 226,299
		Mərhələ 2	–	452	1,371	– 1,823
		Mərhələ 3	–	–	–	1,174
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar		Mərhələ 1	–	2,921	2,864	– 5,785
		Mərhələ 2	–	2,996	2,140	– 5,136
		Mərhələ 3	–	–	–	5,064
Amortizasiya olunmuş dəyərlə borc qiymətlə kağızları	7	Mərhələ 1	846,312	91,775	–	– 938,087
DÜĞƏD ilə borc qiymətlə kağızları	7	Mərhələ 1	37,663	–	–	– 37,663
Maliyyə zəmanətləri	21	Mərhələ 1	6,307	159,743	72,640	– 238,690
		Mərhələ 2	–	8,858	52,249	– 61,107
		Mərhələ 3	–	–	39	– 39
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	21	Mərhələ 1	409	520,147	26,636	– 547,192
		Mərhələ 2	2,000	112,937	9,332	– 124,269
		Mərhələ 3	–	–	–	5,474
Akkreditivlər	21	Mərhələ 1	17,843	–	–	– 17,843
		Mərhələ 2	–	13,082	–	– 13,082
Total			2,156,741	2,934,124	352,071	77,560
						5,520,496

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

31 dekabr 2019-cu il	Qeyd	Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri-standart reyting	Dəyərsizləşmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	5	Mərhələ 1 1,126,267	25,551	119	-	1,151,937
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	Mərhələ 1 63,448 Mərhələ 2 -	60,724 -	- 146	- -	124,172 146
Amortizasiya olunmuş dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlər	8	Mərhələ 1 - Mərhələ 2 - Mərhələ 3 -	59,515 - 10,748	73,580 - -	- - 1,971	133,095 - 12,719
- Dövlətlə bağlı müəssisələr		Mərhələ 1 - Mərhələ 2 - Mərhələ 3 -	2,760 - 961	125,951 5,164 620	17,090 104,360 19,776	145,801 109,524 21,357
- Korporativ kreditlər		Mərhələ 1 - Mərhələ 2 - Mərhələ 3 -	537,456 735,614 18,669	- 6,697 2,347	- 61 20,939	537,456 742,372 41,955
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri		Mərhələ 1 - Mərhələ 2 - Mərhələ 3 -	50,947 120 233	294 987 138	- - 99	51,241 1,107 470
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar		Mərhələ 1 - Mərhələ 2 - Mərhələ 3 -	3,574 1,215 38	- 3,018 -	- - 6,932	3,574 4,233 6,970
Amortizasiya olunmuş dəyərlə borc qiymətli kağızları	7	Mərhələ 1 386,176	8,912	-	-	395,088
DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	7	Mərhələ 1 62,110	-	-	-	62,110
Maliyyə zəmanətləri	21	Mərhələ 1 3,251 Mərhələ 2 - Mərhələ 3 -	200,674 2,717 110	64,433 72,320 -	- - -	268,358 75,037 110
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə təəhhüdlər	21	Mərhələ 1 3,647 Mərhələ 2 - Mərhələ 3 -	384,939 155,266 687	6,222 8,196 1	- 4 1,947	394,808 163,466 2,635
Akkreditivlər	21	Mərhələ 1 23,338 Mərhələ 2 - Mərhələ 3 -	2,744 - -	-	- - 6,795	26,082 - 6,795
Total		1,670,997	2,392,529	360,568	58,524	4,482,618

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi ilə bağlı daha ətraflı məlumat 8-ci Qeyddə göstərilir.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəlikləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Bankın maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2020				2019				
	Azərbaycan	İəiT	MDB və digər ölkələr		Cəmi	Azərbaycan	İəiT	MDB və digər ölkələr	
			Cəmi	Azərbaycan				Cəmi	
Aktivlər									
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,847,543	25,815	10,974	1,884,332	1,196,268	475,839	13,095	1,685,202	
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	46,475	37,354	27,835	111,664	40,777	58,603	24,938	124,318	
İnvestisiya qiymətli kağızları	894,990	82,203	5,624	982,817	298,190	166,946	-	465,136	
Asılı müəssisələrə investisiya	2,023	-	-	2,023	-	-	-	-	
Müştərilərə verilmiş kreditlər	2,061,516	-	-	2,061,516	1,705,005	10	617	1,705,632	
Digər maliyyə aktivləri	79,388	2,021	621	82,030	30,798	1,983	812	33,593	
	4,931,935	147,393	45,054	5,124,382	3,271,038	703,381	39,462	4,013,881	
Öhdəliklər									
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	3,975,126	29,449	10,723	4,015,298	3,310,288	39,639	10,927	3,360,854	
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	234,209	-	-	234,209	90,142	-	-	90,142	
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	12,096	-	374	12,470	6,022	-	55	6,077	
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	59,578	-	-	59,578	-	-	-	-	
Digər maliyyə öhdəlikləri	51,154	99	-	51,253	43,453	22	-	43,475	
Subordinasiyalı kredit	8,521	-	-	8,521	8,521	-	-	8,521	
	4,340,684	29,548	11,097	4,381,329	3,458,426	39,661	10,982	3,509,069	
Xalis aktivlər/ (öhdəliklər)									
	591,251	117,845	33,957	743,053	(187,388)	663,720	28,480	504,812	

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adı və ya fövqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik mövcud minimal bank əmanətləri məbləğindən əlavə müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrini təmin etmişdir və bundan əlavə likvidliyi nəzərə almaqla aktivləri idarə edir və gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin və likvidliyin gündəlik monitoringini həyata keçirir. Bu proses gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin qiymətləndirilməsini və tələb olunduqda əlavə maliyyələşdirmə əldə etmək üçün istifadə edilə bilən yüksək keyfiyyətli təminatın mövcudluğunu əhatə edir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı müxtəlif növ aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. ARMB banklardan anı likvidlik əmsalını minimum 30% saxlamağı tələb edir. 31 dekabrda bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2020, %	2019 %
Anı likvidlik əmsali (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər / tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	57.89	56.86

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödəniş tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesablaşdığı gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərini eks etdirmir.

31 dekabr 2020-ci ildə	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	21,053	25,153	69,179	173,437	288,822
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	11,853	39	696	—	12,588
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	3,466,726	437,052	135,622	—	4,039,400
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	999	2,996	15,980	67,423	87,398
İcarə öhdəliyi	2,555	7,822	24,959	10,884	46,220
Subordinasiyalı kredit	149	383	2,040	8,990	11,562
Digər maliyyə öhdəlikləri	51,253	—	—	—	51,253
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	3,554,588	473,445	248,476	260,734	4,537,243

31 dekabr 2019-cu ildə	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	8,943	12,189	35,807	48,098	105,037
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	5,399	30	712	—	6,141
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	2,740,384	489,995	163,557	—	3,393,936
İcarə öhdəliyi	2,143	5,923	21,741	9,602	39,409
Digər maliyyə öhdəlikləri	43,475	—	—	—	43,475
Subordinasiyalı kredit	—	765	1,530	9,483	11,778
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	2,800,344	508,902	223,347	67,183	3,599,776

Bankın kreditlə bağlı təəhhüdlerinin müqavilə müddətləri göstərilir. Hər bir istifadə edilməmiş kredit öhdəliyi istifadə edilə bildiyi ən erkən tarixi daxil edən vaxt cıvarına salınır. Buraxılmış maliyyə zəmanətləri müqavilələri üçün zəmanətin maksimal məbləği zəmanətin çağırıla bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
2020	762,273	184,965	60,458	—	1,007,696
2019	624,531	235,001	75,012	2,747	937,291

Bank gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlerin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayıcaqdır.

Bankın öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Bir il müddətində dövlət təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Bankın əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Yaxın gələcəkdə Bankın maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Bank əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımi ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata biləcək.

Müddətlər üzrə təhlili cari hesabların tarixi sabitliyini eks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılmışdır. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödəniləcək məbləğlərə daxil edilmişdir.

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri və pay alətlərinin qiymətləri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bank əhəmiyyətli kapital, korporativ sabit gəlir və ya törəmə alətlərə malik deyildir.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir.

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. İdarə Heyəti ARMB göstərişlərinə uyğun olaraq valyuta pozisiyaları üzrə limitlər müəyyən etmişdir. Pozisiyalara gündəlik monitoring edilir.

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi komitəsi valyuta riskini AZN devalvasiyasının və digər makroiqtisadi göstəricilərin qiymətləndirilmiş əsasında açıq valyuta vəziyyətini idarə etməklə idarə edir. Bu Banka valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərləri minimallaşdırmaq imkanını verir. ARMB-nin tələblərinə uyğunlaşmaq məqsədilə xəzinədarlıq Bankın açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabrda Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul vəsaitləri axınları üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta dərəcəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabata təsirini hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalma, müsbət məbləğ isə xalis potensial artma əks etdirir.

31 dekabrda xalis aktivlərin dəyərləri əsasında vergidən əvvəl mənfəətə təsir:

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
ABŞ dolları	+20%/-3%	35,402/(5,310)
Avro	+22%/-10%	1,690/(768)

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuzu xələ vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Bank bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlenməsi ve onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sisteminə vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

27. Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini qiymətləndirmə mexanizmləri ilə müəyyən etmək və açıqlamaq üçün Bank aşağıdakı iyerarxiyadan istifadə edir:

- Səviyyə 1: oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarda müəyyən edilmiş (düzəliş edilməmiş) qiymətlər;
- Səviyyə 2: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, birbaşa və ya dolayı yolla bazarda müşahidə edilən ilkin məlumatlardan istifadə edən digər mexanizmlər;
- Səviyyə 3: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan ilkin məlumatlardan istifadə edən mexanizmlər.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Ədalətli dəyərin ölçüməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Ədalətli dəyəri açıqlamaq üçün Bank aktiv və öhdəliklərin siniflərini aktiv və ya öhdəliyin təbiəti, xüsusiyyətləri və riskləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri əsasında müəyyən etmişdir:

Ədalətli dəyərin ölçüməsi üçün istifadə edilən göstəricilər				
Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyata alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyəri ilə ölçülen aktivlər				
İnvestisiya qiymətli kağızları – DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2020-ci il	–	37,663	– 37,663
İnvestisiya qiymətli kağızları – DÜGƏD ilə kapital qiymətli kağızları	31 dekabr 2020-ci il	8,429	–	788 9,217
MZƏD ilə törəmə maliyyə aktivləri – valyuta svopu	31 dekabr 2020-ci il	–	1,740	– 1,740
Əmlak və avadanlıqlar – bina	31 dekabr 2020-ci il	–	5,475	– 5,475
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2020-ci il	1,884,332	–	– 1,884,332
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbleğlər	31 dekabr 2020-ci il	–	–	111,664 111,664
Amortizasiya olunmuş dəyərlər ölçülülmüş investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2020-ci il	70,726	808,922	63,609 943,257
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2020-ci il	–	249,912	1,809,169 2,059,081
Digər maliyyə aktivləri (törəmə maliyyə aktivlərini çıxmışla)	31 dekabr 2020-ci il	–	–	80,290 80,290
Ədalətli dəyərin ölçüməsi üçün istifadə edilən göstəricilər				
Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyata alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Müştərilər qarşısında öhdəliklər ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2020-ci il	–	3,321,618	695,621 4,017,239
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2020-ci il	–	228,790	5,063 233,853
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2020-ci il	–	11,830	640 12,470
Subordinasiyalı kredit	31 dekabr 2020-ci il	–	59,578	– 59,578
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2020-ci il	–	–	8,521 8,521
	31 dekabr 2020-ci il	–	–	51,253 51,253
Ədalətli dəyərin ölçüməsi üçün istifadə edilən göstəricilər				
Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyata alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərle ölçülen aktivlər				
İnvestisiya qiymətli kağızları – DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2019-cu il	–	62,110	– 62,110
İnvestisiya qiymətli kağızları – DÜGƏD ilə kapital qiymətli kağızları		7,150	–	788 7,938
MZƏD ilə törəmə maliyyə aktivləri – valyuta svopu		–	5,885	– 5,885
Əmlak və avadanlıqlar – binalar	31 dekabr 2019-cu il	–	5,689	– 5,689
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2019-cu il	1,685,202	–	– 1,685,202
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbleğlər	31 dekabr 2019-cu il	–	–	124,318 124,318
Amortizasiya olunmuş dəyərlər ölçülülmüş investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2019-cu il	159,137	235,232	– 394,369
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2019-cu il	–	82,541	1,621,811 1,704,352
Digər maliyyə aktivləri (törəmə maliyyə aktivlərini çıxmışla)	31 dekabr 2019-cu il	–	–	27,708 27,708

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Ədalətli dəyərin ölçüməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyata alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Ədalətli dəyərin ölçüməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)		
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştərilər qarşısında öhdəliklər ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2019-cu il	-	2,517,846	849,004	3,366,850
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2019-cu il	-	84,152	5,574	89,726
Subordinasiyalı kredit	31 dekabr 2019-cu il	-	5,385	692	6,077
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2019-cu il	-	-	8,521	8,521
		-	-	43,475	43,475

Ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıda Bankın konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	Balans dəyəri 2020	Ədalətli dəyər 2020	Reallaşdırılma mış gelir/ (zərər)	Balans dəyəri 2019	Ədalətli dəyər 2019	Reallaşdırılmamış gelir/ (zərər)
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,884,332	1,884,332	-	1,685,202	1,685,202	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbleğlər	111,664	111,664	-	124,318	124,318	-
İnvestisiya qiymətli kağızları – amortizasiya olunmuş dəyərlər borc qiymətli kağızları	935,937	943,257	7,320	395,088	394,369	(719)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	2,061,516	2,059,081	(2,435)	1,705,632	1,704,352	(1,280)
Digər maliyyə aktivləri	80,290	80,290	-	27,708	27,708	-
Maliyyə öhdəlikləri						
Müştərilər qarşısında öhdəliklər ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	4,015,298	4,017,239	(1,941)	3,360,854	3,366,850	(5,996)
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	234,209	233,853	356	90,142	89,726	416
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	12,470	12,470	-	6,077	6,077	-
Subordinasiyalı kredit	59,578	59,578	-	-	-	-
Digər maliyyə öhdəlikləri (törəmə maliyyə aktivləri)	8,521	8,521	-	8,521	8,521	-
Reallaşdırılmamış ədalətli dəyərdə cəmi tanınmamış dəyişiklik	51,253	51,253	-	43,475	43,475	-
			3,300			(7,579)

Qiymətləndirmə üsulları və fərziyyələri

Aşağıda maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə hələ əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini müəyyən etmək üçün istifadə edilən metodologiya və fərziyyələr təsvir olunur.

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxminən bərabər olan aktivlər

Tez satılı bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə xüsusi bitmə müddəti olmayan müddətsiz depozitlərə və əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Törəmə alətlər

Bazarda müşahidə olunan ilkin məlumatlar əsasında qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə qiymətləndirilən törəmə alətlər əsasən faiz dərəcəsi svopları, valyuta forward müqavilələri və valyuta svopu müqavilələridir. Ən çox tətbiq olunan qiymətləndirmə metodlarına cari qiymətin hesablamalarından istifadə etməklə forward qiymətinin müəyyən edilməsi və svop modelləri daxildir. Modellər qarşı tərəflərin kredit ödəmə qabiliyyəti, valyuta spotu, forward dərəcələri və faiz dərəcəsi əyriyər də daxil olmaqla müxtəlif ilkin verilənlərin istifadə edilməsini nəzərdə tutur. Bazarda müşahidə olunmayan əhəmiyyətli ilkin məlumatlar əsasında qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə qiymətləndirilən törəmə alətlər əsasən uzunmüddətli opsiyonlardır. Bu törəmə alətlər binomial modellərdən istifadə etməklə qiymətləndirilir. Modellər bazar dərəcəsinin dəyişkənliyi də daxil olmaqla müxtəlif müşahidə olunmayan fərziyyələri əhatə edir.

27. Ədalətli dəyərin ölçüməsi (davamı)

Qiymətləndirmə üsulları və fərziyyələri (davamı)

İnvestisiya qiymətli kağızları

Hər hansı qiymətləndirmə modelləri ilə dəyəri müəyyən edilən investisiya qiymətli kağızları əsas etibarı ilə kvotasiya edilməyən kapitaldan və borc qiymətli kağızlarından ibarətdir. Bu qiymətli kağızların dəyəri bəzi hallarda yalnız bazarda müşahidə edilən məlumatları, digər hallarda isə bazarda həm müşahidə edilən, həm də müşahidə edilməyən məlumatları əks etdirən modellər vasitəsilə müəyyən edilir. Bazarda müşahidə edilməyən giriş məlumatlarına investisiya obyektinin gələcək maliyyə göstəriciləri, onun risk profili, eləcə də investisiya obyektinin fəaliyyət göstərdiyi sənaye sahəsi və coğrafi yurisdiksisiya ilə bağlı iqtisadi fərziyyələr daxildir.

Amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kvotasiya edilməyən alətlərin, müştərilərə verilmiş kreditlərin, müştəri depozitlərinin, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin, ARMB, dövlət təşkilatları və kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklərin, digər maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərini ölçmək üçün gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti eyni şərtlər, kredit riski və qalan ödəmə müddəti olan borclar üçün mövcud olan dərəcələrlə diskont edilir.

Əmlak və avadanlıqlar – binalar

Əmlak və avadanlıqlar – binaların ədalətli dəyəri bazarla müqayisə etmə üsulundan istifadə etməklə müəyyən olunmuşdur. Bu o deməkdir ki, qiymətləndirici tərəfindən həyata keçirilmiş qiymətləndirmələr müəyyən əmlakın xüsusiyyəti, yeri və ya şəraitindəki fərqlərə uyğunlaşdırılaraq bazar əməliyyat qiymətlərinə əsaslanır. Yenidən qiymətləndirmə tarixinə binaların ədalətli dəyərləri akkreditasiya olunmuş müstəqil qiymətləndirici KONEKO MMC tərəfindən həyata keçirilmiş 31 dekabr 2020-ci il tarixinə qiymətləndirmələrə əsaslanır.

28. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktivlər və öhdəliklər onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəlikləri "Risklərin idarə edilməsi" adlı 26-ci Qeyddə göstərilir.

	2020			2019		
	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,884,332	–	1,884,332	1,685,202	–	1,685,202
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	19,894	91,770	111,664	36,059	88,259	124,318
Asılı müəssisəyə investisiya	–	2,023	2,023	–	–	–
İnvestisiya qiymətli kağızları	443,943	538,874	982,817	347,783	117,353	465,136
Müştərilərə verilmiş kreditlər	850,127	1,211,389	2,061,516	781,874	923,758	1,705,632
Əmlak və avadanlıqlar	–	61,673	61,673	–	53,695	53,695
Qeyri-maddi aktivlər	–	23,667	23,667	–	22,205	22,205
İstifadə hüququna əsaslanan aktivlər	–	36,819	36,819	–	41,132	41,132
Cari mənfəət vergisi aktivləri	–	–	–	47,934	–	47,934
Digər aktivlər	100,422	–	100,422	51,422	–	51,422
Cəmi	3,298,718	1,966,215	5,264,933	2,950,274	1,246,402	4,196,676
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	3,891,107	124,191	4,015,298	3,213,261	147,593	3,360,854
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	41,338	192,871	234,209	19,724	70,418	90,142
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	11,846	624	12,470	5,403	674	6,077
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	78	59,500	59,578	–	–	–
Subordinasiyalı kreditlər	21	8,500	8,521	21	8,500	8,521
İcarə öhdəliyi	10,187	30,562	40,749	11,894	31,321	43,215
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	–	25,111	25,111	–	17,071	17,071
Cari vergi öhdəlikləri	27,310	–	27,310	–	–	–
Digər öhdəliklər	126,097	–	126,097	106,272	–	106,272
Cəmi	4,107,984	441,359	4,549,343	3,356,575	275,577	3,632,152
Xalis	(809,266)	1,524,856	715,590	(406,301)	970,825	564,524

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

28. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili (davamı)

Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin uyğunluğu və nəzəret edilən uyğunsuzluğu Bankın rəhbərliyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Uyğun olmayan mövqə potensial olaraq gəlirliliyi və levereci artırdığı halda, gözlənilməz zərər riskini də artırıb ilər. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri və ödəmə müddəti başa çatanda faiz hesablanması öhdəlikləri münasib dəyərlə əvəz etmək qabiliyyəti Bankın likvidliyini, eləcə də onun faiz və məzənnə dəyişikliyi risklərinə məruz qalmasının qiymətləndirilməsində mühüm amillərdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştərilərə ödəniləcək məbləğlərin əhəmiyyətli hissəsinin tələb əsasında ödənilməli olduğuna baxmayaraq, depozitlərin əmanətçilərin sayı və növüne görə diversifikasiyası və Bankın keçmiş təcrübəsi həmin məbləğlərin Bankı uzunmüddətli və sabit maliyyələşdirmə mənbəyi ilə təmin etdiyini göstərir. Rəhbərlik hesab edir ki, bu səviyyədə maliyyələşdirmə Bank üçün yaxın gələcəkdə də mövcud olacaq və vəsaitlər istifadə edildiyi təqdirdə Bank qənaətbəxş bildiriş alaraq ödənişin aparılmasını təmin etmək üçün likvidli aktivləri sata biləcək.

29. Aidiyyəti olan şəxslər haqqında açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslər haqqında açıqlamalar" MHBS-ə uyğun olaraq tərəflər bu halda aidiyyəti olan hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzəret etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti olan tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Aidiyyəti olan şəxslər aidiyyəti olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmışdır.

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, ilin sonunda qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	2020				2019			
	Səhmdarlar/ yekun mülkiyyətçilər	Ümumi nəzəret altında olan müəssisələr	Digər aidiyyəti olan tərəflər	Əsas rəhbərlik heyəti	Səhmdarlar/ yekun mülkiyyətçilər	Ümumi nəzəret altında olan müəssisələr	Digər aidiyyəti olan tərəflər	Əsas rəhbərlik heyəti
1 yanvarda kredit qalığı, ümmüki	-	52,596	12,823	4,663	-	-	20,012	4,663
İl ərzində verilmiş kreditlər	-	15,509	267	6,051	-	69,746	10,060	6,071
İl ərzində kredit ödəmələri	-	(12,373)	(7,382)	(6,690)	-	(17,489)	(17,277)	(6,066)
Diger hərəketlər	-	59	(45)	(157)	-	339	28	(6)
31 dekabrda kredit qalığı, ümmüki	-	55,791	5,663	3,867	-	52,596	12,823	4,663
Çıxılsın: 31 dekabrda dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	-	(659)	(260)	(32)	-	(317)	(622)	(23)
31 dekabrda kredit qalığı, xalis	-	55,132	5,403	3,835	-	52,279	12,201	4,640
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	-	31,471	-	-	-	41,007	-	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq faiz geliri	-	784	-	-	-	1,235	-	-
Kreditlər üzrə faiz geliri	-	33,231	2,902	503	-	25,382	2,048	331
Kreditlər üzrə dəyərsizləşmə (xərci)/geri qaytarma	-	(20)	362	(9)	-	(639)	(236)	(8)
İstifadə hüquqı olan aktivlər	-	31,649	-	-	-	35,622	-	-
İstifadə hüquqı olan aktivlərin köhnəlməsi	-	(4,513)	-	-	-	(4,376)	-	-
Diger aktivlər	16	7,380	108	-	74	3,467	159	-
1 yanvarda depozitlər	-	6,528	-	43,844	-	14,587	-	41,484
İl ərzində alınmış depozitlər	1,270	1,427	-	40,402	-	2,561	-	38,888
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	(100)	(5,226)	-	(49,745)	-	(9,792)	-	(36,439)
Diger hərəketlər	31	7	-	(49)	-	(828)	-	(89)
31 dekabrda depozitlər	1,201	2,736	-	34,452	-	6,528	-	43,844
31 dekabrda cari hesablar	1,203	18,261	4,669	10,830	34,034	36,491	8,738	4,985
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	-	63,221	-	-	-	12,647	-	-
İcarə öhdəliyi	-	34,897	-	-	-	35,154	-	-
Diger öhdəliklər	11,172	243	228	-	-	2,534	-	-
Buraxılmış borc qiyməti kağızları	25,535	-	-	4,965	-	-	-	-
Borc qiymətli kağızları üzrə faiz xərcləri	(35)	-	-	(10)	-	-	-	-
İcarə öhdəliyi üzrə faiz xərci	-	(3,977)	-	-	-	(4,103)	-	-
Depozitlər üzrə faiz xərci	(39)	(276)	-	(1,237)	-	(494)	-	(1,950)
Ümumi və inzibati xərclər	(24)	(3,117)	(4,693)	-	-	(8,204)	(12,170)	-
Komissiya gəliri	104	5,613	165	101	79	2,706	250	17
Komissiya xərci	(856)	(839)	-	-	-	(332)	-	-
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan xalis gəlirlər(zərərlər): diliñq	-	502	106	10	-	291	180	2
Verilmiş akkreditivlər və zəmanətlər	-	14,244	2,606	-	-	13	2,750	-
İstifadə edilməmiş kredit xətləri	-	3,517	3,109	2,981	-	1,000	1,089	1,169

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

29. Aidiyyəti olan şəxslər haqqında açıqlamalar (davamı)

Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Əmək haqqı və digər ödənişlər	20,928	13,911
Sosial siyortə xərcləri	3,251	2,162
Əsas rəhbərlik heyətinə cəmi ödənişlər	24,179	16,073

31 dekabr 2020-cu il tarixinə Bankın 40,795 AZN (2019-cu il: 75,078 AZN) məbləğində borcalanlara verilmiş kreditlərlə bağlı ana şirkətdən girov kimi alınmış zəmanəti olmuşdur.

30. Maliyyə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər

	Qeyd	Subordinasiyalı kredit	Buraxılmış borc qiymətləri kağızları	Maliyyələşdirmə əməliyyatlarından cəmi öhdliklər
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri		-	-	-
Kreditin verilməsindən daxilolmalar		8,500	-	8,500
Digər		21	-	21
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	19	8,521	-	8,521
Kreditin verilməsindən daxilolmalar		-	59,500	59,500
Digər		-	78	78
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	16	8,521	59,578	68,099

31. Asılı müəssisələrə investisiyalar

Aşağıdakı asılı müəssisə kapital metodu ilə uçota alınır:

Asılı müəssisələr	Mülkiyyət/ səs hüququ, %	Əsas fəaliyyət yeri	Təsis olunduğu ölkə	Əməliyyatların xarakteri	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
31 dekabr 2020-ci il						
Competo MMC	25%	Azərbaycan	Azərbaycan	Maliyyə	2,023	2,023
Asılı müəssisələrə investisiyaların cəmi balans dəyəri					2,023	2,023

Aşağıdakı cədvəldə asılı müəssisələrə investisiyalarda hərəkət icmal edilir:

	2020	2019
1 yanvarda asılı müəssisələrə investisiya	-	-
İl ərzində edilmiş investisiyalar	3,960	-
Asılı müəssisənin xalis zərərində pay	(1,937)	-
Asılı müəssisəyə investisiya, 31 dekabr	2,023	-

31 dekabr 2020-ci ildə asılı müəssisənin zərində 1,937 AZN (2019-cu il: sıfır) məbləğində pay mənfiət və ya zərər haqqında hesabata yazılmışdır.

Aşağıdakı cədvəldə asılı müəssisənin ümumiləşdirilmiş maliyyə məlumatı təqdim edilir:

Asılı müəssisənin aktivləri və öhdəlikləri	2020	2019
Aktivlər	5,390	-
Öhdəliklər	(4,238)	-
Xalis aktivlər	1,152	-

31. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

<u>Asılı müəssisənin gəlirləri və xərcləri</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Gəlirlər	2,354	-
Xərclər	(11,809)	-
İl üzrə xalis zərər	(9,455)	-

32. Kapitalın adekvatlığı

Bank fəaliyyətinə məxsus olan risklərdən qorunmaq məqsədilə kapital bazasını fəal şəkildə idarə edir. Bankın kapitalının adekvatlığı ARMB tərəfindən, digər metodlarla yanaşı, ARMB-nin Banka nəzarət etdiyi zaman qəbul etdiyi normativlərdən istifadə etməklə nəzarət edilir.

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasetinin əsas məqsədi – Bankda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinqinin və sağlam kapital nisbətlərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlarla dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlar qaytara və ya kapital qiymətli kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyaset və proseslərdə dəyişikliklər baş vermemişdir.

ARMB kapital adekvatlığı əmsali

ARMB banklardan 1 dərəcəli kapital və cəmi kapital üzrə kapitalın minimal adekvatlıq əmsalını, müvafiq olaraq, 6% (2019-cu il: 5.5%) və 11% (2019-cu il: 11%) dərəcələrində saxlamağı tələb edir.

2020-ci ilin yanvar ayında ARMB Cəmi Kapital üçün minimal kapitalın adekvatlığı əmsalını 11%-dən 12%-ə qaldırmışdır. Lakin, COVID-19 pandemiyasından qaynaqlanan iqtisadi tənəzzülə mübarizə aparan stimullaşdırıcı tədbirlər çərçivəsində 23 aprel 2020-ci ildə ARMB müvəqqəti olaraq bu əmsalı 11%-ə endirmək və 2021-ci ilə qədər 11% səviyyəsində saxlamaq qərarına gəlmüşdür.

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə Bankın kapitalın adekvatlıq əmsalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
1 dərəcəli kapital	273,680	232,423
2 dərəcəli kapital	273,680	172,153
Çıxılsın: kapitaldan tutulmalar	(10,560)	(6,070)
Cəmi nizamlayıcı kapital	536,800	398,506
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	2,392,738	2,496,474
Kapital adekvatlığı əmsalı (1 dərəcəli kapital)	11.44%	9.31%
Kapital adekvatlığı əmsalı (Cəmi kapital)	22.43%	15.96%

33. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

COVID-19 infeksiyاسının yayılmasının qarşısını almaq üçün Azərbaycan hökuməti tərəfindən elan edilmiş səyahət mehdudiyyətləri, karantin, müəssisə və digər məkanların bağlanması, müəyyən ərazilərdə evdən çıxma qadağası kimi xüsusi karantin tədbirləri 18 yanvar 2020-ci il tarixində ləğv edilmişdir.

Nazirlər Kabinetinin 16 yanvar 2021-ci il tarixli "2021-2022-ci illər üçün Vaksinasiya Strategiyası" ilə bağlı sərəncamına uyğun olaraq Azərbaycan əhalisinin mərhələli peyvəndlənməsi başlamış və hazırkı maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixinə əhalinin təxminən 2%-i artıq peyvəndlənmişdir.